

MONITOR

zpravodajský čtrnáctideník

ROČNÍK IV., ČÍSLO 7

5. duben 2007

(za dobrovolné příspěvky)

ROK STÉHO VÝROČÍ BLAHOŘEČENÍ SV. PANÍ ZDISLAVY – PATRONKY RODIN

Tradice Otců

Z katechezí sv. biskupa Jana Zlatoústého

Chceš poznat moc Kristovy Krve? Pohled, odkud zpočátku vytékala a z jakého pramene vytryskla: z výšin kříže, z boku Páně. Jak je psáno, když Kristus zemřel a byl ještě na kříži, přistoupil voják, probodl kopím bok a nato vytekla voda a Krev. První byla symbolem křtu, druhá svatých tajemství Eucharistie. Onen voják tedy probodl bok, prorazil stěnu svatého chrámu a já jsem našel poklad a získal bohatství. Tak tomu bylo i s Berán-

kem: Židé ho zabili a mně ta oběť přinesla spásu.

Z boku vytekla voda a Krev. Toto tajemství nesmíš, milý posluchači, přejít jen tak beze všeho. Mám ještě dále co mluvit o tajemstvích: řekl jsem, že ona krev a voda jsou symboly křtu a svatých tajemství. Z nich obou se zrodila Církev v koupeli znovuzrození a obnovení Duchem Svatým, to jest skrze křest a svatá tajemství. A symboly křtu a svatých tajemství vycházejí z boku.

Vážení čtenáři,
přejeme vám všem požehnané velikonoční svátky.

Upřímně také děkujeme těm z vás, kteří jste zasláním finančního daru umožnili další vydání RC Monitoru a pomohli pokrýt režijní náklady spojené s jeho vydáváním.

redakce

Ze svého boku tedy Kristus vytvořil Církev, jako vytvořil z Adamova boku Evu.

Svátky jara?

O pravém významu Velikonoc

Žijeme v době, která si již z časů totality uvykla dávat nové reklamní a často důmyslně zakrývající názvy. Také křesťanské svátky mají své nové názvy a interpretace. Již nejsou Vánoce, ale slavíme slunovrat či svátky míru a pokoje. A nyní jsou před námi svátky jara. Já slavím Velikonoce, velkou noc. Spolu s Izraelity velkou noc útěku z egyptského otroctví a jako křesťan slavím zmrtvýchvstání Ježíše Krista. Velkou noc nejistoty a očekávání. Velkou noc naděje, která nikdy neumírá. Velkou noc, v jejíchž temnotách byly přemoženy závist, nenávist i smrt. Nehledám živého mezi mrtvými. Naše dějiny, naše kulturní a historická existence začíná velehradským křížem s nápisem Světlo a život! Víím, že ve tmě není život, maximálně živoření. Podmořské nestvůry mě nepřitahují — hledám, toužím, žízním po životě, a tak se pro mě Velikonoce staly velkými a nejvýznamnějšími svátků. Ježíšovy Velikonoce nebyly v Palestině svátky jara, ale byly to první dožínky nové úrody ječmene. Proto macesy i naše hostie je připomínají.

Velikonoce slaví dvě miliardy křesťanů,

Foto: Icon Distribution Inc.

nů, někde na úsvitu jara, jinde v již počínajícím létě a někde u protinožců je pozdní podzim, ne-li zima. Podle statistik je dokonce více katolíků na jižní než na severní polokouli.

Folklor a různé lidové tradice nevyprávějí o Velikonocích a globalizační *season greetings* už neříkají vůbec nic. Chci-li opravdu slavit Velikonoce, pak

musím znát odpověď na otázku, kdo je Ježíš Kristus, resp. kdo je pro mě Ježíš Kristus. Co znamená v mém životě? Velikonoce mi však také říkají, kdo jsem já pro Krista. Teprve nyní zaplaví mé srdce opravdová radost, kterou přeji i všem čtenářům RC Monitoru.

Mons. Dominik Duka OP
biskup královéhradecký

ZPRÁVY

Olomoucký arcibiskup pro ochranu lidského života

Olomoucký arcibiskup Jan Graubner vydal pastýřský list ke slavnosti Zvěstování Páně, který je i Dnem modliteb za úctu k počatému životu a za nenarozené děti. Připomněl, že právě před 50 lety byl schválen zákon legalizující potraty.

„Křesťané nevládnou tomuto světu a proto nejsou všechny zákony ve shodě s křesťanstvím, ale křesťané mají po-

vinnost řídit se Božím přikázáním i tam, kde světské zákony jim odporují a mají také povinnost být svědomím společnosti,“ píše se v listě.

Biskup se zmiňuje o pravidelných pochodech pro život. Vyzval katolíky k účasti na smírných bohoslužbách ve farnostech.

RC

V Praze proběhl Pochod pro život

Mnoho set lidí přišlo 24. března na Staroměstské náměstí vyjádřit nesouhlas s umělými potraty. V předvečer svátku, který je označován jako den památky nenarozených dětí, si připomněli, že v Česku za 50 let platnosti potratového zákona byly při interrupci usmrceny přes tři miliony nenarozených dětí. V současnosti takto umírá každým dnem 70 dětí.

Nad hlavami přítomných se vznášely červené, modré, žluté a oranžové balonky s nápisy: 50 let stačilo. Transparenty připomínaly, že člověk se může zbavit dítěte, ale ne výčitek svědomí. „Maminko, tatínku, vy mě necháte zabít?“ Mezi přítomnými převládali mladí lidé, přišly celé rodiny i s kočárky a početným doprovodem dětí.

„Existence tak zvráceného zla, jakým je usmrcování nevinných dětí v lůně ma-

tek, po dobu 50 let znamená jeho hluboké zakořenění v celé společnosti. Změna je naléhavě potřeba,“ řekla shromážděným viceprezidentka pořádajícího občanského sdružení Hnutí Pro život ČR Zdeňka Rybová. Dodala, že nejde jen o hlasité vyslovení „ne potratům“, ale také pomoc společnosti, aby potraty vůbec nemusely být.

V hodinovém programu vystoupil mj. poslanec Ludvík Hovorka z KDU-ČSL a také host z Polska, kde se občanským iniciativám podařilo probudit debatu o potratovém zákoně a od roku 1993 jsou tam potraty zakázány. Přispělo k tomu i modlitební úsilí tamních věřících. Podobné modlitební úsilí hodlají organizátoři pochodu probudit i v Česku.

Aktuálně.cz, RC

Modlitební kruciáta

25. března 2007 byla u příležitosti padesátileté, které letos uplynou od přijetí zákona o umělých potratech, zahájena iniciativa Kruciáta — systematické modlitební úsilí za záchranu nenarozených dětí. Jedná se o laickou iniciativu podporovanou občanskými a náboženskými sdruženími, kterým leží na srdci obnovení kultury života v naší zemi.

Podporu projektu osobně vyjádřil kardinál Alfonso López Trujillo, který ve Vatikánu na soukromé audienci pro přihlášené účastníky požehnal růžence. Olomoucký světící biskup Josef Hrdlička žehná všem, kteří se jakkoli do iniciativy zapojí. Bližší informace jsou na internetové stránce <http://kruciata.cz>.

HPŽ ČR

„Ke slunci“

CRTN (*Catholic Radio and TV Network*) za podpory „Církve v nouzi“ natočila film o řecko-katolickém laikovi, Tertuliánovi Langa, který byl 17 let vězněn v rumunských koncentračních táborech (1948–1964). Po propuštění se stal tajným knězem. Také jeho synové ho následovali v tomto povolání.

Ředitel CRTN Mark von Riedemann řekl: „Ideou filmu je vyprávět příběh perzekuce té doby. Historie Tertuliána Langa je uzavřena, ale i dnes je ve svě-

tě mnoho křesťanů, kteří prodělávají podobnou perzekuci.“

V roce 1948 rumunský komunistický režim zlikvidoval řecko-katolickou církev a nutil ji ke spojení s pravoslavnými. Všech sedm biskupů, mnoho kněží i laiků, kteří se nechtěli vzdát jednoty s Římem, bylo uvězněno.

Film trvá 29 minut, je namluven rumunsky a anglicky. Chystá se francouzská verze.

ACN

Zimbabwe: Krize se vyostřuje, narůstá násilí

Krize v Zimbabwe je stále vážnější. Lidé si zoufají. V uplynulých dnech se odehrálo několik bombových útoků. Z těch obviňují úřady militanty hlavní opoziční strany. Prezident Mugabe čelí opozici své vlastní strany. V této situaci jsou lidé bez práce, inflace stoupá, zemědělství kolabuje. Prezident se musel vzdát plánu prodloužit si mandát do roku 2010: volby budou v roce 2008. Biskup diecéze Bulawayo, Pius Ncube, vyzval lidi k umírněným demonstracím za rezignaci prezidenta.

Fides

Austrálie: Církev za středoškolské vzdělání domorodců

Arcibiskup Sydney, kardinál George Pell, řekl, že místní Církev vyjednává s federální vládou o otevření katolické školy pro domorodce ve Wadeye a event. dalších škol. Nedávné studie dokládají, že mnoho dětí domorodců má horší přístup ke vzdělání, což je překážka pro plnou integraci do společnosti a otevřená cesta ke zločinnosti mladistvých, alkoholismu a prostituci.

Katolické školy mají v Austrálii dlouhou tradici. „Máme co nabídnout,“ řekl kardinál Pell. „Náboženský étos, mravní rámec a kvalitní vzdělání.“ Rodiče to oceňují a počet žáků v církevních školách roste. Lidé oceňují jejich serióznost, kvalitu učitelů, ale především mravní hodnoty, jež školy vnášejí do vyučovací praxe.

První katolická škola byla v Austrálii otevřena v roce 1820. Dnes má země 1 700 katolických vzdělávacích institucí všech stupňů s 640 000 žáky a 40 000 učiteli.

Fides

Itálie: Sestra Eugenia Bonetti — „Odvážná žena“

Misionářka Sester utěšitelék Eugenia Bonetti byla odměněna cenou „Odvážná žena“ za své dlouholeté úsilí v boji s obchodem s lidmi. Cena se uděluje ženám, jež obhajují práva žen a pokrok v jejich postavení. Uděluje ji ministerstvo zahraničí USA.

Už v roce 2004 byla Sestra Bonetti jmenována jednou ze šesti „hrdinů zasluhujících o ukončení moderního otroctví“.

Fides

ZPRÁVY

Papežova exhortace o Eucharistii

13. března prezentoval Vatikán post-synodální exhortaci Benedikta XVI. *Sacramentum Caritatis*. Ta se opírá o výsledky biskupské synody o eucharistii z roku 2005 a je zaměřena na svátost Eucharistie.

Kardinál Scola řekl při prezentaci, že kromě hluboké teologické reflexe obsahuje nejméně 50 konkrétních praktických směrnic.

Text je rozdělen do tří oddílů, z nichž každý rozebírá dimenze Eucharistie:

„Eucharistie, tajemství, jemuž je třeba věřit“, „Eucharistie, tajemství jež je třeba slavit“, a „Eucharistie, tajemství, jež je třeba žít“.

Tak jako koncilní dokument *Sacrosanctum Concilium* doporučuje i exhortace používání latiny a obnovu gregoriánského chorálu. Zvláštní důraz klade na stálou adoraci Nejsvětější svátosti, pro niž by měly být vyčleněny zvláštní kostely.

RC podle agentur

Papež k jubileu Evropské unie

Na závěr kongresu COMECE, věnovaného 50. výročí Římským smluv, promluvil papež k biskupům, členům parlamentů a dalším účastníkům. Ocenil pozitivní momenty padesáti let trvání Evropské unie, především pád železné opony a snahu vytvářet rovnováhu mezi hospodářskou a sociální dimenzí společnosti.

Kriticky poukázal na demografický pád Evropy, kdy nedostatek narozených neohrožuje jen hospodářský růst, ale i společenskou soudržnost. „Dalo by se říci, že evropský kontinent ztrácí důvěru ve vlastní budoucnost,“ řekl papež.

Zdůraznil, že skutečný „společný dům Evropa“ nelze vybudovat tak, že se bude opomíjet identita národů, především jejich identita morální.

Křesťanství má pro Evropu úlohu nejen historickou, ale zakládající. Jeho hodnoty tvoří „duši kontinentu“, lid-

sky vytvořily jeho civilizaci a daly Evropě schopnost „být kvasem celého světa“, řekl papež.

Kritizoval, že se vlády členských států dohodly „tento podstatný prvek evropské identity vyloučit“. Tak Evropa „odpadá sama od sebe“ ještě dříve, než odpadne od Boha. Papež kritizoval šířící se pragmatismus, který činí kompromisy v otázkách základních lidských hodnot.

Pokud laicistické tendence ještě zesílí, řekl papež, „bude nakonec křesťanům upřeno právo vystupovat ve veřejné debatě“.

Nakonec papež vyzval katolíky k nasazení ve veřejném životě a řekl: „Nesklánějte se před logikou moci jako samoúčelu.“ „Nová Evropa musí být realistická, ale nesmí být cynická“, dodal. Je třeba se „inspirovat věčnými, živými pravdami evangelia.“

Zenit

„Rozum je protilemkem relativismu i mýtů“

To řekl papež při generální audienci 21. března. Odvolal se přitom na učení svatého Justina mučedníka.

Papež připomněl, že Justin hledal pravdu v různých školách řecké filosofie, až objevil křesťanství, jež nazval „pravou filosofií“. Byl pak popraven za vlády císaře Marka Aurelia, císaře-filosofa.

„Justin směřuje především k božskému plánu stvoření a spásy, jež uskutečnil Kristus, Logos, věčné Slovo, věčný, tvůrčí Rozum,“ řekl papež.

„Každý člověk, jako rozumový tvor, má účast na Logu, nese v sobě 'semeno pravdy' a 'přijímá její zá-

blesky“, pokračoval. „Jestliže křesťanství je historickým a osobním zjevením Logu v jeho celku,“ citoval Justina, „to, co je krásné, jež může vyjádřit každý, patří nám křesťanům.“

Papež vysvětlil, že tak Justin znamená „zásadní rozhodnutí prvotní Církve pro filosofii“. Byla to volba pravdy bytí proti mýtům různých tradic.

„V době, jako je ta naše,“ uzavřel papež, „vyznačující se relativismem v diskursu o hodnotách a náboženství, je to lekce, jež by neměla být zapomenuta.“

Zenit

Německý biskup Algermissen — ano latině

„Doporučení Benedikta XVI. má závazný charakter,“ zdůrazňuje fuldský biskup Heinz Josef Algermissen. Papeži jde v apoštolské exhortaci *Sacramentum Caritatis* o důstojné slavení mše svaté. Jedním aspektem je i podpora širšího užívání latiny.

Biskup Algermissen důrazně podporuje tuto výzvu Svatého Otce. V dopise vyzývá kněze své diecéze, aby zejména ve velkých farnostech byla jednou měsíčně nedělní mše svatá slavena latinsky s gregoriánským chorálem. O velkých svátcích by pak latina měla být pravidlem. „Němčina bude při našich bohoslužbách nadále převládat, ale velice si přeji, aby latina nepředstavovala pouze výjimku.“

KATH.NET

Katolíci a židé o náboženské svobodě

Od 11. do 13. března proběhlo v Jeruzalémě zasedání bilaterální komise, tvořené zástupci Komise Svatého stolce pro náboženské vztahy se židy a Delegací hlavního rabinátu státu Izrael pro vztahy s katolickou církví. Tématem zasedání byla „Svoboda náboženství a svědomí a její limity“.

Komuniké přijaté zasedáním říká, že „svoboda volby je odvozena od Boha a proto není absolutní, ale musí odrážet Boží vůli a Jeho zákon. ... Proto jsou lidé povoláni, aby svobodně poslouchali Boží vůli tak, jak se jeví ve stvoření a v Jeho zjeveném slově“.

„Sekulární společnost stále vyžaduje náboženský základ, aby udržela trvalé mravní hodnoty. Mezi těmito hodnotami je kritická posvátnost lidského života a jeho důstojnost.“

„Je legitimní, jestliže si společnost s převažující náboženskou identitou uchovává svůj charakter, pokud tím neomezuje svobodu menšinových komunit a jednotlivců vykonávat své alternativní náboženské závazky a neomezují se jejich plná občanská práva.“

Komuniké uzavírá výzvu k náboženským a politickým vůdcům, aby prosazovali mír, důstojnost, bezpečí a klid ve Svaté zemi pro všechny její národy a pro celý svět.

VIS

KOMENTÁŘE

Kruciáta

Bez ustání prostě a bude vám dáno

V předvečer slavnosti Zvěstování Páně byl na Pochodu pro život v Praze oficiálně zahájen projekt Kruciáta. Projekt má podporu mnoha organizací a hnutí jako jsou Modlitby matek, Fatimský apoštolát apod. Koordinátorem celého projektu je JUDr. Ing. Jiří Karas, zástupce Hnutí Pro život ČR, s nímž přinášíme rozhovor.

Kruciáta je dnes poměrně neobvyklý pojem. Můžete nám přiblížit o co se jedná?

Kruciáta je laická iniciativa, která si klade za cíl prostřednictvím systematických modliteb změnit zákon o umělých potratech a současně probudit nezbytné svědomí společnosti. Účastníci se zavazují modlit každý den po dobu jednoho roku zvolenou modlitbu a účastnit se jednou za měsíc ve všední den libovolné mše svaté s přijetím svátostí.

Zaráží mne důraz na onu systematickost.

Není to Bůh, který by potřeboval sliby, řád a pravidelnost. Jsme to my, kterým tyto berličky pomáhají vytrvat. Bůh má moc okamžitě umělé potraty zastavit a pokud to neudělal, má pro to dost důvodů. Jedním z nich je naše svoboda, kterou respektuje. Ale Bůh by nikdy nedovolil zlo, které by nemohl obrátit v mnohem lepší dobro. Osobně se mi zdá, že umělé potraty jsou takové zlo, které i v přirozené rovině musí každý člověk bez ohledu na víru odmítat, pokud se s jeho hloubkou seznámí. Jinak řečeno je to příležitost jak obrátit naši nevěřící společnost.

Umělé potraty jsou vlajkovou lodí současného zvráceného pojetí svobody a humanismu a celé naší současné bezbožné kultury smrti, která se postupně připravovala od dob Francouzské revoluce a dnes tu máme její ovoce — onu kulturu smrti. Je to jedinečná příležitost přimět lidi přemýšlet o existenci dobra a zla, příležitost, aby začali používat rozum a navrátili se postupně k Bohu. Podařilo se to v Polsku, které mělo dvěstě tisíc zavražděných dětí a zraněných matek ročně a může se to podařit i u nás. V Polsku se zapojilo do systematického modlení půl procenta společnosti. V našich podmínkách to znamená padesát tisíc lidí. Věřím, že na to máme. Věřím, že když se bude padesát tisíc lidí denně na

Foto: Mgr. Anton Frič

tyto úmysly modlit, můžeme tuto zemi změnit.

To je asi pravda, ale Poláci mají zcela jinou mentalitu? Polsko je věřící.

Myslím si, že kdyby nebylo Kruciáty, která začala v osmdesátých letech, a navazujících projektů, jako je třeba Duchov-

ní adopce dítěte, do které je dnes v Polsku zapojeno několik set tisíc lidí, nebylo by dnes Polsko „věřící“, a to i přes to, že mělo papeže. Ta změna v Polsku nebyla zadarmo, jak si u nás často falešně představujeme. Málokdo si dnes uvědomuje, že potraty byly zakázány sice po revoluci, ale v situaci, kdy většinu v jejich par-

SACRAMENTUM CARITATIS

Sacramentum Caritatis

Posynodální apoštolská exhortace *Sacramentum caritatis* Svatého Otce Benedikta XVI. biskupům, kléru, zasvěceným osobám a laickým věřícím o eucharistii, pramenu a vyvrcholení života a poslání církve

Úvod

1. *Svatost lásky*:¹ Nejsvětější svátost je darem, kterým Ježíš Kristus dává sám sebe tím, že zjevuje nekonečnou lásku Boha ke každému člověku. V této obdivuhodné svátosti se ukazuje „největší“ láska, která pobádá „dát svůj život za své přátele“ (Jan 15,13). Ano, Ježíš miloval svoje „až do krajnosti“ (Jan 13,1). Tímto výrazem evangelista uvádí gesto nesmírné pokory, které vykonal: Dříve než za nás umřel na kříži, uvázal si kolem pasu lněnou zástěru a umyl učedníkům nohy. Stejným způsobem nás Ježíš stále ještě miluje ve svátosti eucharistie „až do krajnosti“, až k darování svého těla a své krve. Jaký úžas musel zachvátit srdce apoštolů tváří v tvář gestům a slovům Pána během Poslední večeře! Jaký údiv musí vzbudit v našem srdci eucharistické tajemství!

Pokrm pravdy

2. V oltární svátosti jde Pán vstříc člověku stvořenému k Božímu obrazu (srov. Gen 1,22) a stane se jeho druhem na cestě. V této svátosti se Pán stává pokrmem pro člověka, který hladoví po pravdě a svobodě. Protože nás může skutečně osvobodit pouze pravda (Jan 8,36), stává se Kristus pro nás pokrmem pravdy. S pronikavým poznáním lidské skutečnosti sv. Augustin zdůraznil, jak se člověk svobodně a ne pod násilím hýbe, má-li vztah k něčemu, co ho přitahuje a co v něm vzbuzuje touhu. Když se pak svatý biskup táže, co může člověka vůbec v nitru pohnout, zvolá: „Po čem duše touží vroucněji než po pravdě?“² Každý člověk totiž v sobě nosí neukojitelnou touhu po poslední a konečné pravdě. Proto se Ježíš, Pán, „cesta, pravda a život“ (Jan 14, 6) obrací k dychtivému srdci, člověka, který se cítí jako žíznivý poutník, k srdci, které touží po prameni života, k srdci, které zápasí o pravdu. Vždyť Ježíš je Pravda, která se stala osobou, která k sobě přitahuje svět. „Ježíš je Polárka lidské svobody, bez něhož svoboda ztratí svůj směr, neboť bez poznání pravdy se svoboda zvrhne, izoluje se a stává se neplodnou zvrůlí. S Ježíšem se pravda znovu nachází.“³ Ve svátosti eucharistie nám Ježíš obzvláště ukazuje *pravdu lásky*, jež je samou podstatou Boha. Tato pravda mající základ v evangeliu se týká každého člověka a celého člověka. Církve, která nachází v eucharistii svůj životně nutný

střed, neustále usiluje o to hlásat všem, že Bůh je láska, ať už se to chce či nechce slyšet (srov. 2 Tim 4,2)⁴. Právě proto, že se Kristus pro nás stal pokrmem pravdy, obrací se církev na člověka a zve ho, aby svobodně přijal Boží dar.

Vývoj eucharistického obřadu

3. Pohlédneme-li na dvoutisícileté dějiny Boží církve, jež byla vedena moudrým působením Ducha Svatého, obdivujeme plni vděčnosti nadčasově uspořádaný rozvoj rituálních forem, jimiž si připomínáme události naší spásy. Od mnohostranných forem prvního staletí, které ještě prosvítají v ritech starých východních církví, až po rozšíření římského obřadu; od jasných pokynů Tridentského koncilu a misálu Pia V. až k liturgické reformě, k níž dal podnět 2. Vatikánský koncil: v každém údobí církevních dějin září slavení eucharistie jako pramen a vyvrcholení jejího života a jejího poslání v liturgickém obřadu ve veškerém mnohotvárném bohatství. Jedenácté řádné zasedání biskupského synodu, které se konalo od 2. do 23. října 2005 ve Vatikánu, vyjádřilo tvář v tvář těmto dějinám hlubokou vděčnost Bohu a uznalo, že Duch Svatý působil v jejím vedení. Zvláště pak synodní otcové zjistili a potvrdili požehnaný vliv 2. Vatikánským koncillem uskutečněné liturgické reformy na život církve.⁵ Biskupská synoda měla možnost posoudit, jak byla po koncilním shromáždění přijímána. Bylo mimořádně mnoho ocenění. Jak bylo zdůrazněno, obtíže a také několik zmíněných zneužití nemohou zatemnit hodnotu a působivost liturgické reformy, která v sobě skrývá ještě plně neprobádané poklady. Konkrétně jde o to, aby se změny, jaké chtěl koncil, chápaly v rámci jednoty, kterou dějinný rozvoj obřadu charakterizuje, aniž by se zaváděly nepřírozené zlomy.⁶

Biskupská synoda a Rok eucharistie

4. Kromě toho je nutno vyzdvihnout vztah mezi poslední biskupskou synodou o eucharistii a mezi tím, k čemu došlo v posledních letech v životě církve. Především se musíme v duchu přenést do Velkého Jubilea roku 2000, jímž můj milovaný předchůdce, Boží služebník Jan Pavel II., vedl církev do třetího křesťanského tisíciletí. Jubilejní rok byl

bezpochyby vyhraněn silně eucharisticky. Nelze ani zapomenout, že biskupskému synodu předcházela a v jistém smyslu jej i připravovala Rok eucharistie, který si s velkou prozíravostí přál Jan Pavel II. pro celou církev. Toto údobí, jež začalo Mezinárodním eucharistickým kongresem v Guadalajaře v říjnu 2004, bylo zakončeno na závěr XI. synodálního shromáždění kanonizací pěti blahoslavených, kteří zvláště vynikali eucharistickou úctou: biskup Josef Bilczewski, kněz Kajetán Catanoso, Zikmund Gorazdowski a Albert Hurtado Cruchaga, a řeholník kapucín Felix z Nikosie. Na základě učení⁷, které předložil Jan Pavel II. v apoštolském listu *Mane nobiscum Domine*, i díky cenným návrhům Kongregace pro bohoslužbu a svátosti⁸, se diecéze a různé církevní organizace chopily iniciativy, aby znovu probudily u věřících eucharistickou víru a prohloubily ji, aby zvýšily pečlivost při celebrování a aby podporovaly eucharistickou adoraci, aby povzbuzovaly k účinné solidaritě, která vychází z eucharistie a dosahuje potřebné. Nakonec je nutno zmínit se o poslední encyklice *Ecclesia de Eucharistia*⁹ mého ctihodného předchůdce, v níž nám zanechal opěrný bod učitelského úřadu o eucharistickém učení, a poslední svědectví o tom, jakou ústřední roli hrála tato božská svátost v jeho životě.

Cíl předloženého listu

5. Tento posynodální list má za cíl znovu se zaměřit na mnohostranné bohatství úvah a návrhů které se vynořily na posledním řádném valném zasedání biskupské synody — od *Lineamenta* přes *Instrumentum laboris*, *Relationes ante et post disceptionem*, příspěvky synodních otců, auditorů a delegátů ze sesterských církví až k *Propositiones* — s úmyslem vyložit některé základní linie nasazení, zaměřené na to, aby vzbudilo v církvi nový eucharistický impuls a horlivost. S vědomím rozsáhlého doktrinního a disciplinního dědictví, které se během staletí nahromadilo ve vztahu k této svátosti¹⁰, bych rád v tomto dokumentu přijal přání synodních otců¹¹ a vyzval křesťanský lid, aby prohloubil vztah mezi *eucharistickým tajemstvím a liturgickou akcí novým duchovním kultem eucharistie jako svátosti lásky*. V tomto výhledu chci předložit tuto

SACRAMENTUM CARITATIS

exhortaci ve vztahu s mou první encyklikou *Deus caritas est*, v níž jsem několikrát mluvil o svátosti eucharistie, abych zdůraznil vztah křesťanské lásky jak k Bohu, tak k bližnímu: „Vtělený Bůh nás všechny přitahuje k sobě. Z toho se chápe, že *Agapé* je nyní také bude označení eucharistie: v ní k nám Boží *Agapé* přichází tělesně, aby v nás a skrze nás nadále působila.“¹²

První díl

Eucharistie, tajemství,
v něž se věří

**„To je skutek Boží, abyste věřili
v toho, koho on poslal.“ (Jan 6,29)**

Eucharistická víra církve

6. „*Tajemství víry!*“ – Tímto zvoláním hned po slovech proměnění ohlásí kněz slavené tajemství a vyjadřuje svůj úžas tváří v tvář předpokladně chleba a vína v Tělo a Krev Kristovu – skutečnosti, jež přesahuje všechno lidské chápání. Vskutku, eucharistie je přímo „tajemství víry“. Je to „úhrn a suma naší víry“.¹³ Víra církve je v podstatě eucharistická víra a je živena zvláště při eucharistické hostině. Víra a svátosti jsou dva vzájemně se doplňující aspekty církevního života. Víra vzbuzená hlásáním Božího slova se živí a vzrůstá v milostiplném setkání se vzkříšeným Pánem, které se uskutečňuje ve svátostech. „Véra se vyjadřuje ritem (obřadem) a ritus posiluje a upevňuje víru.“¹⁴ Proto vždy oltářní svátost stojí uprostřed církevního života; „církve se stále rodí díky eucharistii“!¹⁵ Čím je v Božím lidu živější víra, tím je hlubší účast na církevním životě skrze přesvědčivou podporu poslání, jež dal Kristus svým učedníkům. Dokazují to dějiny církve. Každá velká reforma je nějak spojena s novým objevením víry v eucharistickou přítomnost Pána uprostřed jeho lidu.

Nejsvětější trojice a eucharistie

Chléb z nebe

7. hlavním obsahem eucharistické víry je samo tajemství Boha, který je trinitární (trojiční) láska. V Ježíšově rozhořování s Nikodémem nacházíme k tomu objasňující odpověď: „Bůh tak miloval svět, že dal svého jednorozeného Syna, aby žádný, kdo v něho věří, nezahynul, ale měl život věčný. Bůh přece neposlal svého Syna na svět, aby svět odsoudil, ale aby svět byl skrze něho spasen.“ (Jan 3,16-17) Tato slova ukazují nehlubší kořen Božího daru. Ježíš nedává v eucharistii „něco“, nýbrž sám sebe; přináší své tělo v oběť a prolévá svou krev. Tímto způsobem dává sám sebe v plnosti

své existence a zjevuje původní pramen této lásky. On je věčný Syn, kterého Otec vydal za nás. V evangeliu k tomu slyšíme ještě jednou Ježíšova slova. Po nasycení zástupu rozmnožením chleba a ryb říká svým posluchačům, kteří šli s ním až do synagogy v Kafarnau: „Chléb z nebe vám nedal Mojžíš, ale pravý chléb z nebe vám dává můj Otec, neboť chléb Boží je ten, který sestupuje z nebe a dává život světu.“ (Jan 6,32-33) A jde tak daleko, že sebe, své tělo i svou krev ztotožňuje s tímto chlebem. „Já jsem ten živý chléb, který sestoupil z nebe. Kdo bude jíst tento chléb, bude žít věky. A chléb, který já dám, je mé tělo, obětované za život světa.“ (Jan 6,51). Tímto způsobem se Ježíš zjevuje jako chléb života, který dává lidem Věčný Otec.

Nezasloužený dar Nejsvětější Trojice

8. V eucharistii se zjevuje plán lásky, který určuje celé dějiny spásy (srov. Ef 1,10; 3,8-11). V ní se Bůh, Trojice, který je sám v sobě láska (srov. 1 Jan 4,7-8) zcela vkládá do naší situace. V chlebě a vínu, pod jehož způsobami se nám Kristus dává při velikonoční hostině (srov. Lk 22,14-20; Kor 1,23-26), k nám přichází celý božský život a sdílí se nám svátostnou formou. Bůh je dokonalé vzájemné sdílení lásky mezi Otcem, Synem a Duchem svatým. Již ve stvoření dostává člověk povolání podílet se určitým způsobem na Božím dechu života (srov. Gen 2,7). Avšak v zemřelém a zmrtvýchvstalém Kristu a v eslaní Ducha Svátého, který je nám v plnosti dáván (srov. Jan 3,34), se stáváme účastnými nejvnitřnějších hlubin Boha.¹⁶ Ježíš Kristus, který „skrze věčného Ducha sám sebe přinesl Bohu jako oběť bez poskvrny (Žid 9,14) nám v eucharistickém daru sdílí svůj božský život. Jde o absolutně nezasloužený dar, který přichází po Božích příslibech a splňuje je nad veškerou míru. Církev přijímá tento dar ve věrné poslušnosti a slaví je a adoruje. „Tajemství víry“ je tajemstvím trinitární lásky, a my jsme z milosti povolání podílet se na ní. Také my musíme volat s Augustínem: „Vidíš-li lásku, vidíš Trojici.“¹⁷

Eucharistie: Ježíš, pravý

obětní beránek

Nová a věčná úmluva v krvi Beránka

9. Poslání, kvůli němuž k nám Ježíš přišel, dosahuje svého naplnění ve velikonočním tajemství. Dříve než „odevzdal svého ducha“, říká z výše kříže, z níž všechny přitahuje k sobě (srov. Jan 12,32): „Je dokonáno!“ (Jan 19,30). V tajemství jeho poslušnos-

ti až k smrti a to k smrti kříže (srov. Fil 2,8) byla uskutečněna nová a věčná Úmluva. V jeho ukřižovaném těle se s konečnou platností shledala svoboda Boha a svoboda člověka v nerozlučné a stále platné úmluvě. Také hřích člověka byl Božím Synem usmířen jednou provždy (srov. Žid 7,27; 1 Jan 2,2; 4,10). „V jeho smrti na kříži se naplňuje“ – jak jsem zdůraznil na jiném místě – „onen obrat Boha proti sobě samému, v němž se sám daruje, aby člověka opět vyzdvihl a zachránil – láska v její radikální formě“¹⁸. Ve velikonočním tajemství se naše osvobození od zla a od smrti stalo skutečností. Při ustanovení oltářní svátosti sám Ježíš mluvil o „věčné úmluvě“, jež byla uzavřena jeho krví, kterou prolil (srov. Mt 26,28; Mk 14,24; Lk 22,20). Tento poslední cíl jeho poslání byl velmi zřetelný již na počátku jeho veřejného života. Když totiž Jan Křtitel viděl Ježíše, jak k němu přichází, zvolal: „Hle, beránek Boží, který snímá hřích světa“ (Jan 1,29). Je příznačné, že se právě toto slovo vrací v každé mši svaté právě v okamžiku, když kněz vybízí k přijímání. „Hle, Beránek Boží, který snímá hříchy světa. Blahoslavení, kdo jsou pozváni k hostině Beránkově“. Ježíš je *pravý* velikonoční Beránek, který dobrovolně obětoval sám sebe za nás a tak uskutečnil novou a věčnou úmluvu. Eucharistie má v sobě radikální novost, která je nám nabízena v každé mešní oběti.¹⁹

Ustanovení eucharistie

10. Tímto způsobem jsme přiváděni k tomu, abychom přemýšleli o ustanovení eucharistie při Poslední večeři. Došlo k němu v rámci rituální večeře, která byla vzpomínkovou slavností na základní událost izraelského lidu, vysvobození z egyptského otroctví. Tato rituální večeře byla spojena s obětováním beránků (srov. Ex 12,1-28.43-51) a byla vzpomínkou na minulost, avšak zároveň také prorockou připomínkou, tj. hlásáním budoucího osvobození. Lid totiž zakusil, že ono osvobození nebylo žádným konečným osvobozením, že jeho dějiny stály příliš pod znamením otroctví hříchu. Tak se otevírala vzpomínka staré prosbě o vysvobození i očekávání mnohem dalekosáhlejší spásy, jež měla být zásadní, všeobecná a konečná. Do této souvislosti vkládá Ježíš novost svého daru. Ve chvále, *Berakah*, děkuje Oci nejen za velké události minulosti, nýbrž i za své „oslavení“. Když ustanovuje svátost eucharistie, předjímá oběť na kříži i vítězství vzkříšení a zahrnuje je do svátosti. Zároveň se zjevuje jako *pravý* obětní Beránek, který byl od začátku světa

SACRAMENTUM CARITATIS

předvídán v Otcově plánu, jak to zdůraznil *první Petrův list* (srov. 1 Petr 1,18-20). Tím, že Ježíš staví svůj dar do této souvislosti, oznamuje spásonosný význam své smrti a svého zmrtvýchvstání, tohoto tajemství, které se tím stává daností, jež obnovuje dějiny i celý vesmír. Ustanovení eucharistie skutečně ukazuje, jak se tato násilná a nesmyslná smrt v Ježíšovi stala nejvznešenějším aktem lásky a konečným osvobozením lidstva od zla.

Figura transit in veritatem

11. Tímto způsobem vkládá Ježíš dalekosáhlé *novum* do nitra židovské obětní večere. My křesťané jsme nepotřebovali opakovat tuto večeri. Právem říkali Otcově „*figura transit in veritatem*“; co předvídalo přicházející skutečnosti, to nyní udělalo místo pravdě. Starý obřad se naplnil a byl konečnou platností překonán darem lásky vtěleného Božího Syna. Pokrm pravdy, pro nás obětovaný Kristus, *dat figuris terminum*²⁰. Příkazem: „*To konejte na mou památku!*“ (Lk 22,19; 1 Kor 11,25) nás vybízí, abychom odpovídali jeho daru a svátostně jej zpřítomňovali. Těmito slovy vyjadřuje Pán takřka očekávání, že jeho církev, která vzešla z jeho oběti, přijme tento dar a pod vedením Ducha Svatého bude rozvíjet liturgické formy svátosti. Slavení vzpomínky na jeho dokonalý dar nespočívá jen v prostém opakování Poslední večere, nýbrž právě v eucharistii, tj. v radikální novosti křesťanského kultu. Tak nám Ježíš zanechal úkol vstoupit do jeho „hodiny“. „Eucharistie nás vtahuje do Ježíšova úkonu oddanosti. Nepřijímáme pouze staticky vtělené *Logos*, nýbrž jsme vtažováni do dynamiky jeho vydání sama sebe.“²¹ „Vtahuje nás do sebe.“²² Předpodstatnění chleba a vína v jeho Tělo a jeho Krev vnáší do stvoření princip dalekosáhlé proměny, jako nějaké „rozbití jádra“ — abychom použili nám známý termín — která je vnášena do nejnějtěnějšího bytí a je určena k tomu, aby vyvolala proces proměny skutečnosti, jejímž posledním cílem je proměna celého světa do stavu, v němž Bůh bude všechno ve všem (1 Kor 15, 28).

Duch svatý a eucharistie

Ježíš a Duch Svatý

12. Sám Pán nám svým slovem a chlebem a vínem daroval podstatné prvky nového kultu. Církev, jeho nevěsta, je povolána denně slavit eucharistickou hostinu na jeho památku. Tímto zapisuje spásonosnou oběť svého ženicha do dějin lidstva a svátostně ji zpřítomňuje ve všech kulturách. Toto velké tajemství je slaveno v liturgických formách, které církev, vedená Duchem Svatým, rozví-

jí v prostoru času.²³ V této souvislosti je třeba probudit vědomí o rozhodující úloze, jakou má Duch Svatý ve vývoji liturgických forem a pro prohloubení božského tajemství. Utěšitel, první dar věřícím,²⁴ který působil již ve stvoření (srov. Gen 1,2), je zcela přítomen v celém životě vtěleného Slova: Ježíš Kristus byl počat Pannou Marií působením Ducha Svatého (srov. Mt 1,18; Lk 1,35); na počátku svého veřejného poslání ho vidí na břehu Jordánu v podobě holubice, jak na něj sestupuje (srov. Mt 3,16 a Par); v tomtéž Duchu jedná, mluví a raduje se (srov. Lk 10,21); a v něm se může sám přinést za oběť (srov. Žid 9,14). V Janem zaznamenaných tzv. „řečech na rozloučenou“ jasně stanoví vztah mezi darováním svého života ve velikonočním tajemství a darováním Ducha Svatého svým (učedníkům, Jan 16,7). Jako Vzkříšený, který nese znamení utrpení na svém těle, může svým dechem vylévat Ducha (srov. Jan 20,22) a tak dávat svým účast na jeho vlastním poslání (srov. Jan 20,21). Duch pak bude učedníky učít všemu a připomene jim všechno, co jim Kristus řekl (srov. Jan 14,26), neboť jako Duchu pravdy (srov. Jan 15,26) mu přísluší uvést učedníky do celé pravdy. Ve *Skutcích apoštolů* se uvádí, že Duch o Letnicích sestoupil na apoštoly shromážděné v modlitbě s Marií (2,1-4) a podnítl je k úkolu, aby hlásali radostnou zvěst všem národům. Proto se děje silou Ducha to, že je sám Kristus přítomen ve své církvi z jejího životního středu, z eucharistie, a nadále plně působí.

Duch svatý a slavení eucharistie

13. Na tomto pozadí se chápé rozhodující úloha Ducha Svatého ve slavení eucharistie, zvláště vzhledem k předpodstatnění. Odpovídající vědomí je jasně dokazatelné i z církevních Otců. Sv. Cyril Jeruzalémský připomíná ve svých katechezích, že „vzýváme milosrdného Boha, aby seslal svého Ducha na obětní dary, ležící před námi, aby proměnil chléb v tělesného Krista a víno v krev Kristovu. Čeho se Duch Svatý dotkne, to je posvěceno a zcela proměněno.“²⁵ Také sv. Jan Zlatoústý poukazuje na to, že kněz vyzývá Duch Svatého, když slaví oběť²⁶: „Jako Eliáš, Boží služebník, tak svolává Ducha Svatého — říká — aby byly zapáleny duše všech, když milost sestoupí na oběť.“²⁷ Velmi důležité je pro duchovní život věřících jasné poznání, jaké bohatství je v anafóre: vedle slov, jež pronesl Ježíš při Poslední večeri, je v epiklesi prosba k Otcí, aby seslal dar Ducha Svatého, aby se chléb a víno staly tělem a krví Ježíše Krista a aby se „obec stávala stále více Tělem Kristovým“.²⁸ Duch, kterého celebrant svolává na dary

ležící na oltáři, je tentýž Duch, který spojuje věřící v „jedno tělo“ a činí z nich duchovní oběť, která se líbí Bohu.²⁹

Eucharistie a církev

Eucharistie — příčinný princip církve

14. Ježíš bere věřící do své „hodiny“ eucharistickou svátostí. Tímto způsobem nám ukazuje spojení, jaké zamýšlí mezi sebou a námi, mezi svou osobou a církví. Vždyť sám Kristus zplodil církev v oběti kříže jako svou nevěstu a své tělo. Církevní Otcové rozsáhle meditovali o vztahu mezi původem Evy z boku Adama (srov. Gen 2,21-23) a původem nové Evy, církve, otevřeného boku Krista, který byl ponořen do spánku smrti. Z probodeného boku — vyprávil Jan — vytekla krev a voda (srov. Jan 19,34), symbol svátosti.³⁰ Kontemplativní pohled „na toho, kterého probodli“ (Jan 19,37) nás vede k přemýšlení o příčinném spojení mezi Kristovou obětí, eucharistií a církví. Vždyť „církev žije z eucharistie“.³¹ Protože je v ní přítomna spásonosná oběť Krista, je nutno především uznat, že se „kauzální vliv eucharistie... ukazuje na samých počátcích církve“³². Eucharistie je Kristus, který se nám dává a neustále z nás vytváří své tělo. Proto je v úchvatném, vzájemném působení eucharistie, která buduje církev, a církve sama, která eucharistii uskutečňuje³³, ona první příčina, která je vyjádřena v první formulaci: církev může právě proto slavít tajemství Kristovy přítomnosti v eucharistii a adorovat ji, protože se jí nejprve sám Kristus daroval v oběti na kříži. Možnost církve „uskutečňovat“ eucharistii je zcela zakořeněna v tom, že se jí sám Kristus bezvýhradně daroval. Také zde odhalujeme přesvědčivý aspekt Janovy formulace: „On napřed miloval nás.“ (srov. 1 Jan 4,19) Tak také vyznáváme při každém slavení mše svaté, že přednostní je sebedarování Kristovo. Příčinný vliv eucharistie na vznik církve konečně zdůrazňuje, že se nám nejen chronologicky, nýbrž i ontologicky předem dostalo Jeho lásky, kterou nás „nejprve miloval“.

Eucharistie a církevní společenství

15. Eucharistie je tedy základní pro existenci i činnost církve. Proto označovalo prvotní křesťanství tělo narozené z Panny Marie, eucharistické tělo a církevní tělo Kristovo tímtež pojmem „*Corpus Christi*“.³⁴ Tento fakt, silně zastoupený v tradici, nám pomáhá k rozšířenému vědomí nerozlučitelnosti Krista a církve. Tím, že se náš Pán Ježíš Kristus sám za nás vydal jako oběť, svým darem půso-

SACRAMENTUM CARITATIS

bivě poukázal na tajemství církve. Je příznačné, že druhá eucharistická modlitba s epiklezi po proměňování formuluje prosbu o jednotu církve těmito slovy: „*Ať nás všechny, kdo máme účast na těle a krvi Kristově, shromáždí a sjednotí Duch svatý.*“ Tato formulace dává jasně na vědomí, že *res* eucharistické svátosti je jednota věřících v církevním společenství. Tak se u kořene církve ukazuje eucharistie jako tajemství *společenství (communio)*.³⁵

Na vztah mezi eucharistií a *communio* upozornil již Boží služebník Jan Pavel II. ve své encyklice *Ecclesia in Eucharistia*. Označil slavení památky Krista „za nejvyšší svátostně prezentaci společenství v církvi“.³⁶ Jednota církevního společenství se konkrétně ukazuje v křesťanských společenstvích a obnovuje se v eucharistickém úkonu, který je sjednocuje a rozlišuje v místních církvích, „*in quibus et ex quibus una et unica Ecclesia catholica existit*“.³⁷ Právě realita jediné eucharistie, která se slaví v každé diecézi vždy kolem vlastního biskupa, nám dává pochopit, jak samy místní církve existují „v“ církvi a „z“ církve“. „Jedinečnost a nedílnost eucharistického těla Páně zahrnuje jedinečnost mystického Těla jedné nerozdílné církve. Z eucharistického středu vyplývá nuntá otevřenost každé slavící obce, každé místní církve: přitahována rozpjatýma rukama Pána je začleněna do jediného a nerozdílného těla.“³⁸ Z tohoto důvodu se při slavení eucharistie věřící nachází ve své církvi, to je v Kristově církvi. Z tohoto správně chápaného pohledu se osvědčuje církevní *communio* jako od přirozenosti katolická skutečnost.³⁹ Vyzdvihnout tento aspekt církevního společenství může být účinným přínosem ekumenickému dialogu s církvemi a církevními společenstvími, jež nejsou v plném společenství s Petrovým stolcem. Eucharistie totiž navazuje pevné pouto mezi katolickou církvi a pravoslavnými církvemi, které uchovávají nefalšovanou a plnou podstatu tajemství eucharistie. Zároveň se může zdůraznění církevního charakteru eucharistie stát přednostním prvkem v dialogu také se společenstvími, jež vzešla z reformace.⁴⁰

Eucharistie a svátosti Svátostný ráz církve

16. Druhý Vatikánský koncil připomenul, že „ostatní svátosti a také všechny církevní služby a apoštolská díla souvisejí s posvátnou eucharistií a jsou k ní zaměřeny. Vždyť nejsvětější eucharistie obsahuje celé duchovní dobro církve, Krista samého, našeho velikonočního Beránka a živý chléb. Skrze své tělo,

Duchem svatým oživované a oživující, dává lidem život a tak je zve a přivádí k tomu, aby spolu s ním obětovali sami sebe, své práce a všechny stvořené věci.“⁴¹ Toto nejintimnější spojení eucharistie se všemi ostatními svátostmi a s křesťanským životem se chápe ve svém kořeni, když se samo tajemství církve nazírá jako svátost.⁴² Sám koncil v této souvislosti potvrdil: „Církvev je totiž v Kristu zároveň svátost, to jest znamení a nástroj vnitřního spojení s Bohem a jednoty celého lidstva.“⁴³ „Jako lid, spojený jednotou Otce, Syna a Ducha Svatého“⁴⁴, jak říká sv. Cyprián – je svátostí trinitárního *communio*.

Skutečnost, že církvev je „všeobjímající svátostí spásy“⁴⁵, ukazuje, jak vposledku svátostná ekonomie určuje způsob, jakým Kristus, jediný zachránce, skrze Ducha zasahuje náš život ve zvláštnosti jeho okolností. Církvev se přijímá a zároveň se vyjadřuje v sedmi svátostech, skrze něž Boží milosti konkrétně působí na život věřících, aby se celý Kristem vykoupený život stal kultem, který se líbí Bohu. Z tohoto hlediska bych rád zdůraznil některé prvky, jež synodální otcové vyzdvihli, které nám mohou hodně pomáhat, abychom chápali vztah všech svátostí k eucharistickému tajemství.

I. Eucharistie a uvedení do křesťanské víry Eucharistie, plnost uvedení do křesťanské víry

17. Je-li eucharistie opravdu pramenem a vyvrcholením života a poslání církve, vyplývá z toho, že cesta uvedení do křesťanské víry je zaměřena na to, aby umožnila přistoupit k této svátosti. Jak říkali synodní otcové, musíme se v této souvislosti ptát, zda je v našich křesťanských obcích dostatečně vnímána úzká spojitost mezi křtem, biřmováním a eucharistií.⁴⁶ Nesmí se totiž nikdy zapomínat, že jsme byli pokřtěni a biřmováni vzhledem k eucharistii. To s sebou nese povinnost podporovat v pastorální praxi chápání, jež více hledí na sjednocení celého uvedení do křesťanské víry. Křest, kterým jsme se stali podobni Kristu⁴⁷, byli přijati do církve a stali se Božími dětmi, je vstupní branou ke všem svátostem. Jím jsme byli začleněni do Kristova těla (srov. 1 Kor 12,13), do kněžského lidu. Přesto je to účast na eucharistii, jež v nás zdokonaluje to, co nám bylo darováno ve křtu. Také dary Ducha jsou propůjčovány k budování Kristova těla (srov. 1 Kor 12) a k většímu vydávání svědectví ve světě.⁴⁸ Proto dovádí nejsvětější eucharistie uvedení do

křesťanské víry do jeho plnosti a stává se středem a cílem svátostného života.⁴⁹

Pořadí svátostí uvedení do křesťanské víry

18. V této souvislosti je nutné obrátit pozornost na téma pořadí iniciačních svátostí. V tomto ohledu jsou v církvi rozličné tradice. Tato odlišnost se projevuje v církevních zvycích Východu⁵⁰ a také v západní praxi, co se týká uvedení do křesťanské víry u dospělých⁵¹ ve srovnání s uvedením dětí⁵². Nicméně tyto odlišnosti nejsou vlastně dogmatické povahy, nýbrž pastoračního rázu. Konkrétně musí být objasněno, která praxe může věřícím nejlépe pomáhat postavit do středu svátost eucharistie jako skutečnost, k níž směřuje celá iniciace. Kež biskupské konference prověří spolu s příslušnými kongregacemi římské kurie účinnost současných cest iniciace, aby dotyčnému věřícímu bylo pomocieno výchovnou činností našich obcí, aby v postupném procesu zraní dospěl k ryze eucharistickému životnímu postoji a tak byl sto dát způsobem, přiměřeným naší době, odpověď každému, kdo se ptá po důvodech naděje, jež nás naplňuje (srov. 1 Petr 3,15).

Uvedení do víry, církevní společenství a rodina

19. Je třeba si vždycky uvědomovat, že celé uvedení do křesťanské víry je cestou obrácení, jež se má vykonat s Boží pomocí a se stálým zřetelem na církevní společenství, ať už žádají o přijetí do církve dospělí, jak k tomu dochází na místech evangelizace nebo v mnoha sekularizovaných krajích, či když rodiče žádají svátosti pro své děti. V této souvislosti bych rád upozornil na vztah mezi křesťanskou iniciací a rodinou. V pastorační činnosti se musí rodina vždy podílet na cestě uvedení do víry. Přijetí křtu, biřmování a prvního svatého přijímání jsou rozhodující okamžiky nejen pro osobu, která svátost přijímá, nýbrž pro celou rodinu, jež musí být ve svých rozličných složkách podporována církevními společenstvími.⁵³ Zde bych rád vyzdvihl důležitost prvního svatého přijímání. Mnoha věřícím zůstává tento den hluboko vryt ve vzpomínkách jako první okamžik, kdy si uvědomili význam osobního setkání s Ježíšem. Péče o duše ve farnosti musí přiměřeným způsobem využít této významné příležitosti.

II. Eucharistie a svátost smíření Jejich vnitřní spojení

SACRAMENTUM CARITATIS

20. Synodní otcové právem prohlásili, že láska k eucharistii vede k tomu, že se stále více cení svátost smíření.⁵⁴ Na základě spojení mezi těmito svátostmi nemůže autentická katecheze o smyslu eucharistie být odloučena od povzbuzování k cestě pokání (srov. 1 Kor 11,27-29). Jistě, zjišťujeme, že věřící naší doby jsou ponořeni do kultury, která má sklon vymazávat cit pro hříchy⁵⁵ tím, že dává přednost povrchnímu jednání, které dává zapomenout na nutnost být v Boží milosti, aby člověk mohl být hoden přijmout svaté přijímání.⁵⁶ Vždyť ztráta vědomí hříchu vždycky sebou přináší jistou povrchnost ve vnímání Boží lásky. Je pro věřící velmi užitečné vybavit si v paměti prvky, které v rámci mešního ritu jednoznačně vyjadřují vědomí vlastních hříchů a zároveň Boží milosrdenství.⁵⁷

Kromě toho nám vztah mezi eucharistií a smířením připomíná, že hřích není nikdy výlučně individuální záležitostí. Vždycky sebou také nese zranění uvnitř církevního společenství, do něhož jsme díky křtu začleněni. Proto je smíření, jak říkali otcové⁵⁸, *laboriosus quidam baptismus*, čímž podtrhli, že výsledek cesty obrácení je také obnovením plného církevního společenství, které je vyjádřeno obnoveným přijetím eucharistie.⁵⁹

Některé pastorační pokyny

21. Synoda připomněla, že je pastoračním úkolem biskupa, aby podněcoval ve své diecézi rozhodné oživení výchovy k obrácení, jež vyplývá z eucharistie, a aby podporoval častou zpověď věřících. Všichni kněží s mají velkodušně, s nasazením a kompetencí věnovat udílení svátosti smíření.⁶⁰ V této souvislosti se musí dbát na to, aby v našich kostelech byly zpovědnice dobře viditelné a vyjadřovaly význam této svátosti. Žádám pastýře, aby pozorně bděli nad slavením svátosti smíření a aby omezili praxi všeobecného rozhřešení výlučně na zvláště předvídané případy⁶¹, protože řádnou formou je pouze osobní zpověď⁶². Tváří v tvář nutnosti znovu objevit svátostné odpuštění ať je vždy v každé diecézi *penitenciář*⁶³. Konečně může být cennou pomocí pro obnovené uvědomění vztahu mezi eucharistií a smířením vyrovnaná a prohloubená praxe odpuštění, získávaných pro sebe nebo pro zesnulé. Jimi se dostává „od Boha odpuštění časných trestů za hříchy, které — co se týká viny — byly už odpuštěny“.⁶⁴ Užívání odpuštění nám pomáhá chápat, že bychom vlastními silami nebyli nikdy s to napravit spáchané zlo

a že hříchy každého jednotlivce působí škody celému společenství. Nadto nám praxe odpuštění ozřejmuje, že zahrnuje kromě učení o nekonečných zásluhách Kristových také učení o společenství svatých, „jak úzce jsme s Kristem navzájem spojeni a jak mnoho může druhému sloužit nadpřirozený život každého jednotlivce“.⁶⁵ Protože jejich forma předpokládá za těchto podmínek přijetí svátosti smíření a svatého přijímání, může jejich praktikování věřícího účinně podporovat na cestě obrácení a k tomu, aby odhalil, jak ústřední význam má eucharistie v křesťanském životě.

III. Eucharistie a pomazání nemocných

22. Ježíš nevyslal své učedníky, aby jen uzdravovali nemocné (srov. Mt 10,8; Lk 9,2; 10,9), nýbrž pro ně ustanovil specifickou svátost.⁶⁶ *Jakubův list* nám dosvědčuje, že toto svátostné konání existovalo už v první katolické obci (srov. 5,14-16). Jestliže eucharistie ukazuje, jak bylo Kristovo utrpení a smrt přeměněno v lásku, tak trpícího spojuje pomazání nemocných s tím, že se Kristus vydal za spásu všech, aby se tak i on mohl podílet na tajemství obcování svatých a spásy světa. Spojení těchto svátostí se zjevně ukáže při zhoršení nemoci. „Těm, kteří opouštějí tento život, církev nabízí vedle pomazání nemocných eucharistií jako viaticum.“⁶⁷ Na cestě domů k Otci se přijetí těla a krve Kristovy ukazuje jako semeno věčného života a síla vzkříšení: „Kdo jí mé tělo a pije mou krev, má život věčný a já ho vzkřísím v poslední den“ (Jan 6,54). Protože viaticum otevírá nemocnému plnost velikonočního tajemství, musí být zajištěno, aby je nemocný dostal.⁶⁸ Pozornost a pastorační péče, jež jsou nemocnému poskytovány, jistě přináší duchovní zisk pro celou komunitu. Vždyť všechno, co jsme udělali pro jednoho z nejmenších, udělali jsme pro samého Ježíše (srov. Mt 25,40).

IV. Eucharistie a svátost kněžství

In persona Christi capitis

23. Vnitřní spojení mezi eucharistií a kněžským svěcením vyplývá z Ježíšových slov v sálu Poslední večeře: „To konejte na mou památku!“ (Lk 22,19) Vždyť Ježíš v předvečer své smrti ustanovil eucharistii a zároveň založil *kněžství Nového zákona*. On je kněz, oběť i oltář: prostředník mezi Bohem Otcem a lidem (srov. Žid 5,5-10), smírná oběť (srov. 1 Jan 2,2; 4,10), která přináší samu sebe na oltáři Kříže. Nikdo nemůže říci: „Toto je mé tělo“ a „Toto je kalich Nové-

ho zákona, moje Krev...“, leč ve jménu a v osobě Krista, jediného Velekněze nové a věčné Úmluvy (srov. Žid 8-9) Biskupská synoda jednala o tématu služebního kněžství na jiných zasedáních, ať už co se týká identity služby⁶⁹ či co se týká formace kandidátů.⁷⁰ Při této příležitosti a ve světle dialogu v rámci posledního shromáždění synodu mě to pobádá připomenout několik důležitých bodů, jež se týkají vztahu eucharistické svátosti ke kněžskému svěcení. Nejprve je třeba potvrdit, že spojení kněžského svěcení s eucharistií je viditelné právě ve mši svaté, jejímž slavením předsedá biskup nebo kněz *v osobě Krista jako Hlavy*.

Podle učení církve je kněžské svěcení nebytná podmínka pro platnost slavení eucharistie.⁷¹ Vždyť „v církevní službě posvěceného kněze je sám Kristus přítomen ve své církvi jako hlava svého Těla, pastýř svého stáde, velekněz výkupné oběti“.⁷² Posvěcený kněz přirozeně jedná také jménem celé církve, když se obrací modlitbou církve k Bohu, především když přináší eucharistickou oběť.⁷³ Proto si kněží musejí být vědomi, že celá jejich služba nikdy nesmí postavit do středu je samotné nebo jejich názor, nýbrž Ježíše Krista. Každý pokus udělat ze sebe hlavní postavu liturgického konání odporuje podstatě kněžství. Kněz je v první řadě služebník a musí stále usilovat o to, aby byl znamením, které jako poddajný nástroj v rukou Krista odkazuje na Něho. To se zvláště projevuje v pokoře, s jakou provádí liturgické úkony při věrném zachovávání ritu; srdcem i v duchu mu odpovídá a vyhýbá se všemu, co by mohlo budit dojem nevhodné touhy po sebeuplatnění. Proto doporučuji kléru, aby si stále hlouběji uvědomoval, že vlastní eucharistická služba je pokornou službou Kristu a jeho církvi. Kněžství je — jak řekl sv. Augustin — *amoris officium*⁷⁴, je to služba Dobrého pastýře, který dává život za své ovce (srov. Jan 10,14-15).

Eucharistie a kněžský celibát

24. Synodní otcové vyzdvihli, že služebné kněžství vyžaduje prostřednictvím svěcení dokonalé připodobnění se Kristu. Při veškeré úctě k odlišné praxi a tradici východních církví je však nutné potvrdit hluboký smysl kněžského celibátu, jenž je právem považován za neocenitelné bohatství; ve východní církvi nachází své potvrzení v tom, že se dělá výběr kandidátů na biskupský úřad pouze mezi kněžími, žijícími v celibátu, a u mnoha kněží požívá dobrovolně žitý celibát vysoké úcty. V této volbě kněze

SACRAMENTUM CARITATIS

se zcela zvláštním způsobem vyjadřuje oddanost, jež ho činí podobným Kristu a jeho sebeobětování pro Boží království.⁷⁵ Skutečnost, že sám Kristus, věčný Velekněz, žil své poslání až k oběti kříže ve stavu panictví, poskytuje pevný opěrný bod, aby se pochopila tradice latinské církve v této věci. Proto nestačí chápat celibát z čistě funkčních hledisek. Vždyť představuje zvláštní připodobnění životnímu stylu samotného Krista. Taková volba má především svatební charakter; je to vctění se do Kristova Srdce jako ženicha, který vydává svůj život za nevěstu. V jednotě s velkou církevní tradicí, s 2. Vatikánským koncilem⁷⁶ i s mými předchůdci v Petrově úřadu⁷⁷ potvrzují krásu a význam kněžského života v celibátu jako významné znamení plné a výlučné oddanosti Kristu, církvi a Božímu království, a proto potvrzují jeho závazný charakter pro latinskou tradici. Kněžský celibát žitý ve zralosti, radosti a oddanosti je nesmírně velkým požehnáním pro církve i společnost.

Nedostatek kněží a pastorační povolání

25. V souvislosti se spojením kněžského svěcení a eucharistie se synoda blíž zabývala nesnázemi do nichž upadá některé diecéze, když je třeba vypořádat se s nedostatkem kněží. Dochází k tomu nejen v některých oblastech hlásání evangelia, nýbrž i v mnoha zemích dlouhé křesťanské tradice. Jistě hodně napomáhá k řešení problému vyváženější rozdělení kléru. Proto je nutno vypracovat rozsáhlejší sensibilizaci. Biskupové by měli zapojit do pastoračních potřeb instituty zasvěceného života a nová církevní sdružení při respektování jejich charismatu a vybízet členy kléru k větší dostupnosti, aby sloužili církvi tam, kde je zapotřebí i za cenu obětí.⁷⁸ Kromě toho se na synodě diskutovalo o pastoračních opatřeních, která je nutno udělat, aby se podporovala, především u mladých, otevřenost pro kněžské povolání. Tuto situaci nelze řešit prostými pragmatiky dovednými hmaty. Je třeba se vyhnout tomu, aby biskupové pod tlakem zcela pochopitelných funkčních starostí na základě nedostatku kněží nevyvíjeli žádné přiměřené rozlišování povolání a připouštěli kandidáty, kteří nemají nutné vlastnosti, ke specifickému vzdělání a ke svěcení.⁷⁹ Nedostatečně formovaný klérus, který byl připuštěn k svěcení bez patřičného rozlišování, bude těžko moci vydávat svědectví, které je s to vzbuzovat ve druhých přání jít velkodušně za hlasem Krista. Do pastorační povolání se totiž musí zapojit celá

křesťanská komunita v každém svém prostředí.⁸⁰ Přirozeně tato pastorační práce, pokrývající všechny oblasti, zahrnuje sensibilizaci rodin, které jsou často lhostejné k náznakům kněžského povolání, nebo je přímo odmítají. Mají se velkodušně otevřít daru života a vychovávat děti k tomu, aby ochotně plnily Boží vůli. Krátce: Především je zapotřebí mít odvahu přiblížit mladým radikálnost následování Krista tím, že se jim ukáže, jak je to úchvatné.

Vděčnost a naděje

26. Konečně je nutné s větší vírou a nadějí důvěřovat v iniciativu Boží. I když se v některých oblastech zaznamenává nedostatek kněží, nesmí nikdy chybět důvěra, že Kristus bude i nadále vzbuzovat muže, kteří zanechají všeho a budou se plně věnovat slavení svatých tajemství, kázání evangelia a pastorační službě. Při této příležitosti bych rád vyjádřil vděčnost celé církve všem biskupům a kněžím, kteří plní své poslání s věrnou oddaností a plným nasazením. Přirozeně díky církve patří i jáhnům, kteří „nepřijali vkládání rukou ke kněžství, nýbrž k prokazování služeb“.⁸¹ Na doporučení synodálního shromáždění se obracím s díkem a kněze *Fidei donum*, kteří ve službách misii církve budují s kompetencí a velkodušnou oddaností obec tím, že jí hlásají Boží slovo a lámou chléb života, aniž by šetřili své síly.⁸² Je nutno děkovat za mnoho kněží, kteří snášeli utrpení až k oběti svého života, aby sloužili Kristu. Na nich se zjevuje řeč skutků, co to znamená být bezvýhradně knězem. Jsou to strhující příklady, které mohou mnoho mladých podnítit aby následovali Krista a právě tak našli pravý život.

V. Eucharistie a manželství

Eucharistie, svatební svátost

27. Eucharistie, svátost lásky, má zvláštní vztah k lásce mezi mužem a ženou, kteří jsou spojeni manželstvím. Prohloubit toto spojení je nutné právě v naší době.⁸³ Papež Jan Pavel II. měl vícekrát příležitost potvrdit svatební charakter eucharistie a její zvláštní vztah ke svátosti manželství: „Eucharistie je svátost vykoupení. Je to svátost ženicha a nevěsty.“⁸⁴ Ostatně „celý křesťanský život nese znamení manželské lásky Krista a církve. Již křest, vstup do Božího lidu, je manželské tajemství; je takřka svatební koupelí, která předchází svatební hostině, eucharistii.“⁸⁵ Eucharistie posiluje nevyčerpatelným způsobem nerozlučitelnou jednotu a lásku křesťanského manželství. V ní je

manželské spojení silou svátosti vnitřně svázáno s eucharistickou jednotou mezi ženichem Kristem a nevěstou církví (srov. Ef 5,31-32). Oboustranný souhlas, který si v Kristu navzájem dávají ženich s nevěstou a na němž se zakládá jejich společenství života a lásky, má právě tak eucharistickou dimenzi. Vždyť v pavlovské teologii je manželská láska svátostným znamením Kristovy lásky k jeho církvi. Lásky, jež dosahuje svůj vrchol na kříži, který je výrazem jeho „svatby“ s lidstvem a zároveň zdrojem a středem eucharistie. Proto dává církve najevo všem, kteří svou rodinu založili na svátosti manželství, zvláštní duchovní blízkost.⁸⁶ Rodina — domácí církve⁸⁷ — je přednostní oblastí církevního života, zvláště pro svou rozhodující úlohu v křesťanské výchově dětí.⁸⁸ V této souvislosti také synoda doporučila uznat jedinečnou úlohu ženy v rodině a společnosti — je to úloha, kterou je nutno hájit, uchovávat a podporovat.⁸⁹ To, že je manželkou a matkou, představuje nevyhnutelnou skutečnost, jež nesmí být nikdy znehodnocována.

Eucharistie a jedinečnost manželství

28. Právě ve světle tohoto vnitřního vztahu mezi manželstvím, rodinou a eucharistií lze nazírat některé pastorační problémy. Věrný a nerozlučitelný svazek, který spojuje Krista s církvi a jež nachází svůj svátostný výraz v eucharistii, odpovídá původní antropologické danosti, podle níž se muž váže na jedinou ženu a naopak (srov. Gen 2,24; Mt 19,5). V této myšlenkové souvislosti se synoda zabývala tématem pastorační praxe vůči těm, kteří pocházejí z kultur, v nichž se praktikuje mnohoženství, a kteří se pak setkávají s evangelizací. Takovým osobám, když se otevřou křesťanské víře, se musí pomáhat začlenit jejich lidský plán do radikální novosti Krista. Během katechumenátu je Kristus dosáhne v jejich specifickém postavení a volá je, s ohledem na dokonalé církevní společenství, po cestě nutného odříkání k plné pravdě lásky. Církve je doprovází s láskyplnou a zároveň nekompromisní péčí⁹⁰ především tím, že jim ukazuje, v jakém světle dávají křesťanská tajemství zazářit lidské přirozenosti a lidským citům.

Eucharistie a nerozlučitelnost manželství

29. Když eucharistie vyjadřuje neodvolatelnost Boží lásky v Kristu k jeho církvi, chápe se, proč zahrnuje, ve vztahu ke svátosti manželství, onu nerozlučitel-

SACRAMENTUM CARITATIS

nost, po níž každá pravá láska nepopíratelně touží.⁹¹ Proto je více než oprávněná pastorační pozornost, již synoda věnovala bolestným situacím, ve kterých se ocitá nemálo věřících, kteří se po svátostném sňatku dali rozvést a uzavřeli nové spojení. Jde o hodně trnitý a složitý pastorační problém, o pravou metlu dnešního společenského prostředí, která v rostoucí míře postihuje i katolické kruhy. Pastýři jsou z lásky k pravdě zavázáni přesně rozlišovat různé situace, aby mohli dotýčným věřícím přiměřeným způsobem pomáhat.⁹² Biskupská synoda potvrdila praxi církve, zakládající se na Písmu svatém (srov. Mt 10,2-12), nepřipouštět ke svátostem rozvedené, kteří znovu uzavřeli sňatek, protože jejich stav a jejich životní poměry objektivně odporují onomu spojení mezi Kristem a církví, které je v eucharistii oznámeno a uskutečněno. Rozvedení, kteří znovu uzavřeli sňatek, však navzdory své situaci nadále patří k církvi, která je doprovází se zvláštní pozorností a přeje si, aby, pokud je to možné, pěstovali křesťanský životní styl účasti mši svaté, i když bez přijímání Těla Páně, nasloucháním Božím slovu, eucharistickou adorací, modlitbou, účastí a životě společenství, důvěryplným rozhovorem s knězem nebo s duchovním vůdcem, oddaně konanou bliženskou láskou, skutky pokání a nasazením při výchově dětí.

Kde se vynoří oprávněné pochyby o platnosti svátostně uzavřeného manželství, musí se podniknout potřebné (kroky), aby se prozkoumalo jeho založení. Pak je zapotřebí při plném dodržování kanonického práva⁹³ zajistit, aby byly v každé oblasti k dispozici církevní soudy, ale i jejich pastorační charakter a korektní a rychlé jednání.⁹⁴ Pro plynulý pracovní postup církevních soudů je zapotřebí, aby každá diecéze měla dostačující počet příslušně vzdělaných osob. Připomínám, že je „naléhavou povinností stále více přibližovat věřícím institucionální působení církve“⁹⁵. Je bezpodmínečně nutno se vyhnout tomu, aby pastorační starostlivost byla špatně vysvětlována jako protiklad práva. Mělo by se spíše vycházet z předpokladu, že základním styčným bodem mezi právem a pastoračí je *láska k pravdě*. Ta totiž není nikdy abstraktní, nýbrž „zapadá do lidské a křesťanské cesty každého věřícího“.⁹⁶ Kde nakonec není uznána neplatnost manželství a jsou dány objektivní podmínky, jež činí soužití skutečně nezvratné, církve ony věřící povzbuzuje, aby svůj vztah žili podle požadavků Božího zákona jako přátelé, jako bratr

a sestra; tak se mohou — při respektování osvědčené církevní praxe — opět účastnit eucharistické hostiny. Aby byla taková cesta možná a stala se plodná, musí být podporována pomocí duchovních správců a vhodnými církevními iniciativami; přitom je každopádně nutno se vyhnout žehnání takových spojení, aby nevznikl mezi věřícími zmatek ohledně jednoty manželství.⁹⁷

Tvář v tvář složitosti kulturního kontextu, v němž církev žije v mnoha zemích, synoda pak doporučila, aby v přípravě snoubenců a v předchozím prověřování jejich názorů na nezadatelné závazky pro platnost manželství převládala největší pastorační péče. Vážným rozlišováním v tomto ohledu se lze vyhnout tomu, aby povrchní důvody a citové podněty nevedly mladé lidi k převzetí odpovědnosti, které pak nedokážou dostát.⁹⁸ Dobro, které církve i celá společnost očekává od manželství a na něm založené rodiny, je příliš velké, aby se v této pastorační oblasti neudělalo všechno možné. Manželství a rodina jsou instituce, jež musejí být podporovány a hájeny proti každému zkreslování jejich základní pravdy, neboť každá škoda, kterou utrpí, je ve skutečnosti zraněním lidského soužití jako takového.

Eucharistie a eschatologie

Eucharistie: dar putujícímu člověku

30. Je-li pravda, že svátosti jsou skutečnosti, které v čase patří putující církvi⁹⁹, jež jde vstříc plnému zjevení vítězství zmrtvýchvstalého Krista, tak je přece stejně pravdivé, že dostáváme — zvláště v eucharistické liturgii — předchůť eschatologického naplnění, k němuž směřuje každý člověk a celé stvoření. (srov. Řím 8,19nn). Člověk je stvořen pro skutečné a věčné štěstí, které může dát pouze Boží láska. Avšak naše narušená svoboda by se ztratila, kdyby nebylo možné zakoušet již nyní něco z budoucího naplnění. Ostatně každý člověk musí, aby šel správným směrem, být zaměřen na konečný cíl. Toto poslední určení je ve skutečnosti sám Kristus, Pán, Vítěz na hříchem a smrtí, který je pro nás zvláštním způsobem přítomen v eucharistické oběti. Tak máme, ačkoliv ještě „cizinci a hosté na tomto světě“ (1 Petr 2,11) ve víře podíl na plnosti vzkříšeného života. Tím, že eucharistická hostina zjevuje svou silně eschatologickou dimenzi, přichází na pomoc naší svobodě, která je ještě na cestě.

Eschatologická hostina

31. Když přemýšlíme o tomto tajem-

ství, můžeme říci, že se Ježíš svým příchodem postavil do vztahu k očekávání, jež bylo živé v izraelském lidu, přítomno v celém lidstvu a konec konců i ve stvoření. Tím, že se sám daroval, objektivně otevřel eschatologickou dobu. Kristus přišel, aby shromáždil rozptýlený Boží lid (srov. Jan 11,52) a jasně projevil svůj úmysl, shromáždil obec úmluvy, aby splnil příslibení daná otčům (srov. Jer 23,3; 31,10; Lk 1,55.70). Povoláním Dvanácti — podle 12 izraelských kmenů — a v úkolu, který jim světil při Poslední večeři před svým vykupitelským utrpením, totiž slavit jeho památku, Ježíš ukázal, že chtěl příkaz přenést na jím založenou obec, aby byl znamením a nástrojem v něm započatého eschatologického shromáždění. Proto se v každé eucharistické oběti svátostným způsobem uskutečňuje eschatologické setkání Božího lidu. Eucharistická hostina je pro nás skutečným předjímáním konečné slavnostní hostiny, kterou předpovídali proroci (srov. Iz 25,6-9) a v Novém zákoně je popsáno jako svatební hostina Beránka (srov. Zj 19,7-8); má být slavena v radosti obcování svatých.¹⁰⁰

Modlitba za zemřelé

32. Slavení eucharistie, jímž hlásáme Pánovu smrt, a vyznáváme Jeho vzkříšení v očekávání Jeho návratu, je zárukou budoucí slávy, v níž bude oslaveno i naše tělo. Když slavíme památku naší spásy, posiluje se v nás naděje na zmrtvýchvstání těla a na možnost, že se setkáme tvář v tvář s těmi, kteří nás přešli ve znamení víry. Z tohoto hlediska bych rád spolu se synodálními otci připomenul všem věřícím, jak je důležitá přímluvná modlitba — zvláště slavení mše svaté — za zemřelé, aby očištění mohli dospět k blaženému patření na Boha.¹⁰¹

Objevíme-li znovu eschatologický rozměr, který má v sobě slavená nebo adorovaná eucharistie, budeme podpírání na své cestě a utěšování v naději na slávu (srov. Řím 5,2; Tit 2,13).

Eucharistie a Panna Maria

33. Ze vztahu mezi eucharistií a jednotlivými svátostmi a z eschatologického významu těchto tajemství vystupuje profil křesťanské existence ve své celistvosti — a to existence, jež je povolána být v každém okamžiku bohoslužbou, obětí darování sama sebe, které se líbí Bohu. A i když jsme všichni ještě na cestě k celému naplnění své naděje, neznamená to, že nemůžeme již nyní vděčně uznávat, že všechno, co nám Bůh, daroval, dosáh-

SACRAMENTUM CARITATIS

lo svého naplnění v Panně Marii, Matce Boží a naší Matce. Její nanebevzetí s tělem a duší je pro nás znamením jisté naděje, nakolik nám, poutníkům v čase, ukazuje onen eschatologický cíl, jehož předchůť nám již nyní dává eucharistická svátost.

Na Svaté Panně vidíme také svátostný způsob, jakým Bůh zasahuje člověka, vtahuje ho do své spásnosné iniciativy a zcela jej naplňuje. Od Zvěstování až do události Letnic se Maria z Nazaretu jeví jako osoba, jejíž svoboda se bezvýhradně podvoluje Boží vůli. Její Neposkvrněné Početí se zjevuje v nepodmíněné ochotě vůči božskému slovu. V každé chvíli je její život utvářen poslušnou vírou vůči Božím jednáním. Jako naslouchající Panna žije v dokonalé shodě s Boží vůlí, uchovává ve svém srdci slova, jež

k ní doléhají od Boha, a tím, že je skládá jako kamínky do mozaiky, učí se je hlouběji chápat (srov. Lk 2,19.51). Maria je velká věřící, která se s důvěrou klade do rukou Boha a přenechává se jeho vůli.¹⁰² Toto tajemství se zesiluje až do plného zapojení do Ježíšova vykupitelského poslání. Jak prohlásil 2. Vatikánský koncil „blahoslavená Panna se ubírala cestou víry a své spojení se synem udržovala věrně až ke kříži. Tam stála – ne bez Božího plánu (srov. Jan 19,25) – spolu se svým jednorozeným, hluboce trpěla, přidružila se k jeho oběti svou mateřskou duší a láskyplně souhlasila, aby byl zabit obětní dar, který ona zrodila. A nakonec, když Ježíš Kristus umíral na kříži, dal jí za matku učedníkovi těmito slovy: „Ženo, to tvůj syn.“¹⁰³ Od Zvěstování až po kříž je Maria tou,

kteřá Slovo přijímá – Slovo, které v ní přijalo tělo a nakonec oněmí ve smrti. A potom přijímá do své náruči bezduché tělo toho, který Svoje opravdu miloval, až do krajnosti (Jan 13,1).

Proto se také my pokaždé, když při slavení eucharistie přijímáme Tělo a Krev Kristovu, obracíme na ni, která s plným souhlasem přijala oběť Krista za celou církev. Synodní otcové právem potvrdili, že „Maria otevírá účast církve na Kristově oběti“.¹⁰⁴ Ona je Neposkvrněná, která bezpodmínečně přijímá Boží dar a tímto způsobem se podílí na díle spásy. Maria z Nazaretu, ikona vznikající církve, je předobrazem toho, jak má každý nás přijímat dar, jímž se v eucharistii stává sám Ježíš.

(pokračování příště)

Pracovní překlad: P. Josef Koláček SJ

1 Srov. Tomáš Akvinský: *Summa Theologiae* III, q. 73, a. 3.
 2 Augustinus: *In Iohannis Evangelium Tractatus*, 26.5: PL 35, 1609.
 3 Benedikt XVI.: *Prohlava k účastníkům valného shromáždění Kongregace pro nauku víry* (10. 2. 2006): AAS 98 (2006), 255.
 4 Srov. Benedikt XVI.: *Proslav pro účastníky třetího shromáždění XI. řádné rady generálního sekretariátu biskupské synody* (1. 6. 2006): *L'Osservatore Romano*, 2. 6. 2006, str. 5.
 5 Srov. *Propositio 2*
 6 Poukazují zde na nutnost hermeneutiky kontinuity také ve vztahu liturgického rozvoje po 2. Vatikánském koncilu: Srov. Benedikt XVI.: *Proslav k římské kurii* (22. 12. 2005): AAS 98 (2006), 44-45.
 7 Srov. AAS 97 (2005), 337-352.
 8 Srov. *Rok eucharistie – Doporučení a návrhy* (15. 10. 2004): *L'Osservatore Romano*, 15. 10. 2006, příloha.
 9 Srov. AAS 95 (2003), 443-475. Také instrukce Kongregace pro bohoslužbu a svátosti *Redemptio Sacramentum* (25. 3. 2004): AAS 96 (2004), 549-601, vznikla na výslovné přání Jana Pavla II.
 10 Abych uvedl jen nejdůležitější případy: Ekumenický tridentský koncil: *Doctrina et Canones de ss. Missae sacrificio*, DS 1738-1759; Lev XIII.: encyklika *Mirae Caritatis* (28. 5. 1902): ASS (1903), 115-136; Pius XII.: encyklika *Mediator Dei* (20. 11. 1947): AAS 39 (1947), 521-595; Pavel VI.: encyklika *Mysterium Fidei* (3. 9. 1965): AAS 57 (1965), 753-774; Jan Pavel II.: encyklika *Ecclesia de Eucharistia* (17. 4. 2003): AAS 95 (2003), 433-475; Kongregace pro bohoslužbu a svátosti: instrukce *Eucharisticum Mysterium* (25. 5. 1967): AAS 59 (1967), 539-573; instrukce *Liturgiam Authenticam* (28. 3. 2001): AAS 93 (2001), 685-726.
 11 Srov. *Propositio 1*.
 12 Č. 14: AAS 98 (2006), 229.
 13 KKC, 1327.
 14 *Propositio 16*.
 15 Benedikt XVI.: Homilie při slavném převzetí katedry římského biskupa (7. 5. 2005): AAS 97 (2005), 752.
 16 Srov. *Propositio 4*.
 17 *De Trinitate*, VIII, 8, 12; CCL, 50, 287.
 18 Benedikt XVI.: Encyklika *Deus caritas est* (25. 12. 2005), 12: AAS 98 (2006), 228.
 19 Srov. *Propositio 3*.
 20 Římský breviář, *hymnus ke čtení a slavnosti Těla a Krve Krista* 21 *Deus caritas est*, 13.
 21 Srov. Benedikt XVI.: Homilie na Marienfeldu (21. 8. 2005): AAS 97 (2005), 891-892.
 22 Srov. *Propositio 3*.
 23 Srov. Římský misál: *Čtvrtá eucharistická modlitba*.
 24 *Katecheze XXIII*, 7: PG 33, 1114nn.
 25 Srov. *O kněžství*, VI, 4: PG 418, 681.
 26 Tamtéž, III, 4: PG 48, 642.
 27 *Propositio 22*.
 28 Srov. *Propositio 42*: „Toto eucharistické setkání se uskutečňuje v Duchu Svatém, který nás proměňuje a posvěcuje. Vzbuzuje ve učedníkovi rozhodnou vůli, odvážně hlásit druhým vše, co slyšel a co zažil, aby je vedl k setkání s Kristem. Tímto způsobem se učedník poslaný církví otevírá bezmeznému poslání.“
 29 Srov. 2. Vatikánský koncil: Dogmatická konstituce o církvi *Lumen gentium*, 3; např. vř. sv. Jan Zlatoustý, *Katecheze* 3, 13-19: SSC 50, 174-177.
 30 *Ecclesia de Eucharistia*, 1
 31 Tamtéž, 21: AAS 95 (2003), 447.
 32 Srov. Jan Pavel II.: encyklika *Redemptor hominis* (4. 3. 1979), 20, AAS 71 (1979), 309-316; List kněžím na Zelený čtvrtek *Dominicae Cenae* (24. 2. 1980), 4: AAS 72 (1980), 119-121.
 33 Srov. *Propositio 5*.
 34 Srov. Tomáš Akvinský, *Summa Theologiae*, III, q. 80, a. 4.

35 Č. 38: AAS 95 (2003), 458.
 36 („v nich existuje a z nich se skládá jedna a jediná katolická církev“ – pozn. překl.), *Lumen gentium*, 23.
 37 Kongregace pro nauku víry: List biskupům katolické církve o některých aspektech církve jako společenství *Communio Notio* (28. 5. 1992), 11: AAS 85 (1993), 844-845.
 38 *Propositio 5*: „Pojem 'katolický' vyjadřuje všeobecnost, jež pochází z jednoty, kterou požaduje a buduje eucharistie slavená v každém kostele. Místní církve ve světové církvi mají tak v eucharistii úkol zviditelnit svou jednotu a svou rozdílnost. Toto pouto bratrské lásky dává prosvitat tributárnímu společenství. Koncily a synody vyjadřují dějinách tento aspekt církve.“
 39 Srov. tamtéž.
 40 Dekret o službě a životě kněží *Presbyterorum ordinis*, 5.
 41 Srov. *Propositio 14*.
 42 *Lumen gentium*, 1.
 43 *De Orat. Dom.*, 23: PL 4, 553.
 44 *Lumen gentium*, 48; srov. také tamtéž 9.
 45 Srov. *Propositio 13*.
 46 Srov. *Lumen gentium*, 7.
 47 Srov. tamtéž, 11; 2. Vatikánský koncil: dekret o misionářské činnosti církve *Ad gentes* 9, 13.
 48 *Dominicae Cenae*, 124-127; *Presbyterorum ordinis*, 5.
 49 Srov. *Kodex kanonů Východních církví*, kan. 710.
 50 Srov. *Obřad uvedení dospělých do křesťanské víry, všeobecný úvod* č. 34-36.
 51 Srov. *Obřad křtu dětí, úvod* č. 18-19.
 52 Srov. *Propositio 15*.
 53 Srov. *Propositio 7*; *Ecclesia de Eucharistia*, 457-458.
 54 Srov. Posynodální exhortace Jana Pavla II. *Reconciliatio et Paenitentia* (2. 12. 1984), 18: AAS 77 (1985), 224-228.
 55 Srov. KKC, 1385.
 56 Zde je třeba pomyslet na *Confiteor* nebo na slova kněze a shromáždění, než přistoupí k oltáři: „*Pane, nejsme hoden, abys ke mně přišel, ale řekni jen slovo a má duše bude uzdravena*.“ Není bezvýznamné, že liturgie předvídá také pro kněze některé velmi pěkné modlitby, jež nám předala tradice a jež připomínají potřebu, aby nám bylo odpuštěno, jako například ona pronášená polohlasně, dříve než jsou věřící vyzváni ke svátostnému přijímání: „*Skrze své tělo a svou krev vysvobodí i mě ze všech mých nepravostí a zbaví mě všeho zlého; ať vždycky miluji tvá přikázání a nikdy se od tebe neodloučím*.“
 57 Srov. Jan Damascénský: *O pravé víře*, IV, 9: PG, 94, 1124C; Řehoř Nazianský: *Proslav* 39, 17: PG 356A; Tridentský ekumenický koncil: *Doctrina de sacramento paenitentiae*, kap. 2: DS 1672.
 58 Srov. *Lumen gentium*, 11; *Reconciliatio et Paenitentia* (2. 12. 1984), 30.
 59 Srov. *Propositio 7*.
 60 Srov. Jan Pavel II.: *Motu proprio Misericordia Dei* (7. 4. 2002): AAS 94 (2002), 452-459.
 61 Spolu se synodálními otcí připomínám, že nevstátostně kající obřady, zmíněné v rituálu svátosti smíření, mohou být užitečné k růstu ducha obrácení a společenství křesťanských komunit tím, že připravují srdce ke slavení svátosti. Srov. *Propositio 7*.
 62 Srov. *Kodex kanonické práva*, kan. 508.
 63 Pavel VI.: Apoštolská konstituce *Indulgentiarum doctrina* (1. 1. 1967), *Normae*, č. 1: AAS 59 (1967), 21.
 64 Tamtéž, 9: AAS 59 (1967), 18-19.
 65 Srov. KKC, 1499-1531.
 66 Tamtéž 1524.
 67 Srov. *Propositio 44*.
 68 Srov. Biskupský synod, II. valné zasedání: dokument o služebním kněžství *Ultimis temporibus* (30. 11. 1971): AAS 63 (1971), 898-942.
 69 Srov. Jan Pavel II.: Posynodální apoštolská exhortace *Pastores*

dabo vobis (25. 3. 1992), 42-69: AAS 84 (1992), 729-778.
 70 Srov. *Lumen gentium*, 10; Kongregace pro nauku víry: List o některých otázkách, týkajících se služebního kněžství *Sacerdotium ministeriale* (6. 8. 1983): AAS 75 (1983), 1001-1009.
 71 Srov. KKC, 1548.
 72 Tamtéž 1552.
 73 Srov. *In Iohanni Evangelium Tractatus*, 123.5: PL 35, 1967.
 74 Srov. *Propositio 11*.
 75 Srov. *Presbyterorum ordinis*, 16.
 76 Srov. Jan XXIII.: Encyklika *Sacerdotii nostri primordia* (1. 8. 1959): AAS 51 (1959), 545-579; Pavel VI.: Encyklika *Sacerdotalis coelibatus* (24. 6. 1967): AAS 59 (1967), 657-697; *Pastores dabo vobis* 29, 703-705; Benedikt XVI.: *Proslav k římské kurii* (22. 12. 2006), *L'Osservatore Romano*, 23. 12. 2006, str. 6-8.
 77 Srov. *Propositio 11*.
 78 Srov. 2. Vatikánský koncil: Dekret o výchově kněží *Optatum totius*, 6; *Kodex kanonické práva*, kan. 241, § 1 a kan. 1029; *Kodex práva východních církví*, kan. 342, § 1 a kan. 758; *Pastores dabo vobis* 11.34.50; Kongregace pro klérus: *Direktorium pro službu a život kněží Dives Ecclesiae* (31. 3. 1994), 58; Kongregace pro katolickou výchovu: Instrukce o kritériích pro objasnění povolání osob s homosexuálním sklonem vzhledem k připuštění do semináře a k posvátným svěcením (4. 11. 2005): AAS 97 (2005), 1007-1013.
 79 Srov. *Propositio 12*; *Pastores dabo vobis*, 41.
 80 *Lumen gentium*, 29.
 81 Srov. *Propositio 38*.
 82 Srov. Jan Pavel II.: Posynodální apoštolský list *Familiaris consortio* (22. 11. 1981), 57: AAS 74 (1982), 149-150.
 83 Apoštolský list *Mulieris dignitatem* (15. 8. 1988), 26: AAS 80 (1988), 1715-1716.
 84 KKC, 1617.
 85 Srov. *Propositio 8*.
 86 *Lumen gentium*, 11.
 87 Srov. *Propositio 8*.
 88 Srov. *Mulieris dignitatem*, 1653-1679; Kongregace pro nauku víry: *List biskupům katolické církve o spolupráci mužů a žen v církvi a ve světě* (31. 5. 2004): AAS 96 (2004), 671-687.
 89 Srov. *Propositio 9*.
 90 Srov. KKC, 1640.
 91 Srov. *Familiaris consortio*, 84; Kongregace pro nauku víry: List biskupům o sv. přijímání rozvedených, kteří uzavřeli nové manželství *Annus intentionalis Familiae* (14. 11. 1994): AAS 86 (1994), 974-979.
 92 Srov. Papežská rada pro výklad zákonodárných textů: Instrukce o normách, které mají dodržovat diecézní a mezi diecézní soudy při manželských kauzách *Dignitas connubii* (25. 1. 2005), Vatikán, 2005.
 93 Srov. *Propositio 40*.
 94 Benedikt XVI.: *Proslav k tribunálu Římská rota u příležitosti zahájení soudního roku* (28. 1. 2006): AAS 98 (2006) 138.
 95 Srov. tamtéž.
 96 Srov. tamtéž.
 97 Srov. tamtéž.
 98 *Lumen gentium*, 48
 99 Srov. *Propositio 3*.
 100 Rád bych zde připomněl slova plná naděje a útěchy, která nacházíme v druhé eucharistické kánonu: „*Pamatuj také na naše bratry a sestry; zesnulé v naději ve vzkříšení, a na všechny, kdo zemřeli v tvém stitování; přijmi je do svého světla, ať vidí tvou tvář*.“
 101 Srov. Benedikt XVI.: Homilie (8. 12. 2005): AAS 98 (2006), 15-16.
 102 *Lumen gentium*, 58.
 103 *Propositio 4*.

KOMENTÁŘE

lamentu měli komunisté. Tato postupná změna byla vykoupena nescetnými obětmi desetitisíců lidí, kteří pochopili, že ti, kdo jsou před narozením zabijeni, jsou jejich bratři a že všichni máme v příslušné míře na tomto zlu svým mlčením a lhostejností podíl. Kruciáta, pokud se jim podaří uvést do života, má sílu proměnit celou společnost. Pokud se totiž denně modlím za obrácení lékařů, za matky, nenarozené děti atp., nutně se ptám politiků, co udělali, není mi lhostejné, když o tomto tématu lžou v televizi, není mi jedno, když vidím maminku v nouzi. Jedná se o modlitební hnutí, které nevede k rezignaci a neuspává, ale probouzí věřící do reality.

Co znamená, že se jedná o laickou iniciativu? Znamená to, že to nemá podporu u hierarchie?

Laická iniciativa znamená, že organizátoři jsou laici a i šíření celé myšlenky by měli mít na starosti laici. Kněží jsou dnes již tak přetíženi a navíc nám nepřišlo vhodné pro ně bez nich vymýšlet další a další činnosti a pak si stěžovat, že ti kněží zase nic neudělali, a sami nehnout ani prstem. To by nebylo spravedlivé.

To samé se týká v míře ještě větší biskupů. Záleží jen na farnících, zda poprosí svého kněze, aby o jejich iniciativě v ohláškách občas informoval, zda se domluví jednou měsíčně na mši svaté, na zařazení intence atp. Věřím, že žádný kněz přívětivě pronesenou prosbu neodmítne.

A onen postoj hierarchie?

Byli jsme si vědomi toho, že nic v Církvi se nemá dělat bez vědomí biskupa. Proto jsme se obrátili na světícího olomouckého biskupa Josefa Hrdličku, o kterém jsme věděli, že mu tyto otázky velmi leží na srdci. Otec biskup iniciativu přivítal, dokonce se mezi prvními osobně k modlení připojil a řadou

připomínek nám pomohl upravit některé důrazy. Jediné, co se mu nakonec nezdálo, byl zvolený název Kruciáta, který by mohl některými nevěřícími lidmi být špatně pochopen v souvislosti s křížovými výpravami. Má v tom samozřejmě pravdu, na druhou stranu lze převzatý název Kruciáta ale chápat i jako příležitost vnést trochu světla do pokroucené historie.

Protože umělé potraty a obecně postup kultury smrti je na evropském kontinentu velmi výrazný, obrátili jsme se také na kardinála Alfonso Lopéze Trujilla, předsedu Papežské rady pro rodinu, která má otázky kultury života a rodiny přímo na starosti. Na soukromé audienci v Římě se s iniciativou podrobně seznámil a osobně požehnal růžence, které budou účastníkům Kruciátů zaslány. Myslíme, že je velkým povzbuzením, že to, co se děje v naší zemi, není lhostejné Církvi na celosvětové úrovni. Někdy mám totiž dojem, že lidé jsou zdeptáni zdánlivě pohanickým prostředím naší kotliny a vývojem v Evropě a neuvědomují si, co se děje ve světě a podceňují vitalitu římsko-katolické církve.

Slyšel jsem, že růžence požehnané kardinálem Trujillem pocházejí z Palestiny...

Ano. Koupili jsme je z Betléma prostřednictvím dominikánů. Místní křesťané tam velmi trpí. Nepatří totiž ani k muslimům, ani k židům a tak jsou v tamějším konfliktu bití z obou stran. Toto je jedna z mála možností, jak si mohou alespoň něco přivydělat a nemuset z oblasti se svými rodinami uprchnout. Snad to dojde i křesťanům u nás: že takto přímo pomáhají trpícím bratřím.

Proč jste se rozhodli ke Kruciátě právě v tomto roce?

Otázka sice svádí k hrdé odpově-

di, že to bylo promyšleno a naplánováno. Realita je ale jiná. Hnutí Pro život ČR, které je jedním z hlavních iniciátorů a nese všechny náklady spojené s projektem, zkusilo a nadále zkouší všechno: líbivou i realistickou osvětu, lobbying, vydávání informačních materiálů, distribuci filmů, pořádání přednášek, poradenství a desítky dalších činností. Jediné, se doposud v naší zemi a nikde kromě Polska nezkusilo, bylo systematické modlení. To neznámá, že to, co se dělá v přirozené rovině, je k ničemu. Právě naopak! Ale jen velmi málo lidí se ve svých postojích obrátí na základě rozumu bez ochotné vůle. Je to Bůh, kdo obrací srdce od zla a naklání tak vůli k ochotě přijmout to, co člověk poznává rozumem.

Když jsme proto přemýšleli, co by bylo jako nejvhodnější k padesátiletému „výročí“ legalizace umělých potratů, rozhodli jsme se poučit tam, kde se trend podařilo zvrátit — v tak často u nás opovrhovaném Polsku.

Co byste chtěl na závěr vzkázat čtenářům?

Myslím, že není příliš co dodávat. Ti, kteří jsou dnes zabíjeni, jsou našimi bratry a jdou bez zásluh a tím i bez výrazné odměny předčasné do nebe. Ti, kdo je zabíjejí, jsou také našimi bratry a neobrátili-li se, půjdou do věčného zatracení. Krev obojích bude vymáhána z našich rukou. Od nás, kteří svou lhostejností a mlčením další a další zlo umožňujeme, neboť propadáme iluzi, že nás se to netýká. Kéž by pochopili především lidé v domovech důchodců, lidé trpící doma, v hospicích či v LDNkách, že jejich oběti a modlitby mohou přinést nezměrné dobro a jsou nenahraditelné. Kéž by si uvědomili i ostatní: maminky na mateřské, dospívající, i všichni ostatní, že bez nich to nepůjde.

Otázky kladl Josef Románek.

Kdo má strach z minulosti?

Sociální demokraté se snaží blokovat vznik Ústavu paměti národa

To přirovnání se už použilo tak často, až je trapné. Ale pravdivé. Představte si, že by v komisi pro studium holokaustu seděli i bývalí nacisté. Kvůli objektivitě. Poslanec ČSSD a bývalý ministr vnit-

ra František Bublan nyní navrhuje, aby v radě Ústavu paměti národa seděli i zastupci komunistů. Proč? „V zájmu zajištění objektivnosti, nestrannosti a vyváženosti zkoumání prováděných ústavem..“

Vypustit něco takového z úst, to už vyžaduje notnou dávku drzosti. Zdá se, že sociálním demokratům je spojenectví s komunisty natolik drahé, že kvůli němu obětují i vlastní svědomí.

KOMENTÁŘE

Zločiny nacismu jsou všeobecně odsouzené. A je to tak dobře. Bohužel zločiny komunismu nikoliv. Komunisté v Československu přece jen zabili méně lidí než nacisté. Komunismus trval příliš dlouho, namočilo se v něm příliš mnoho lidí a většinu národa se (poté, co skončila hlavní vlna teroru v padesátých letech) nezdařilo až zas tak úplně nesnesitelný. Stačilo tu trochu sklonit hlavu, tu trochu zalhat, tu ohnout páteř. Děláme to přece kvůli dětem... To, kolik lidí zemřelo v lágrech, kolik lidí komunisté vyhnali za hranice a kolika lidem zničili život drobnou šikanou, se přejde mlčením. Ale nejde jen o to, že kdo s tím nemá osobní zkušenost, nepochopí. Že sytý hladověmu nevěří. Zločiny nacismu přece nezpochybujeme, i když jsme je osobně nezažili. A přitom ti nejlepší muži a ženy našeho národa trpěli

pod nacisty i komunisty. Nebyla to zcela jen Milada Horáková, kdo z nacistického koncentráku doputoval až pod komunistickou šibenici. Bolševické věznice byly plné domácích odbojářů, vojáků západní i východní armády — elity národa, která nám potom tolik chyběla.

Osmnáct let po revoluci panovalo opatrné přešlapování. V roce 1995 byl sice vytvořen Ústav dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu. Ten byl ale politiky spíše trpěný a po převzetí moci sociálními demokraty byla jeho činnost prakticky zablokována. Dokonce v něm pracovali bývalí příslušníci StB. To se změnilo s nástupem ministra vnitra Ivana Langera. Nikdy nepatřil k mým oblíbencům, je ale jedním z mála politiků, kteří do úřadu přišli s vizí a s lidmi, kteří ji mají prosazovat. A ministerstvo vnitra, zaneřádané čtyřiceti lety komu-

nismu a osmi lety vlády ČSSD, se mění. Stačilo několik schopných mladých historiků s politickou podporou v zádech a archivy začaly vydávat svá tajemství. Každý den můžou noviny přijít s další senzační zprávou, kdo zase spolupracoval s StB. Není divu, že leckdo je nervózní.

Asi to mělo přijít mnohem dřív, hned po listopadu 1989. Ale každá společnost potřebuje čas. I ostatní postkomunistické země (například Polsko) procházejí nyní stejným obdobím jako my. Trvalo dlouho, než jsme přišli na to, že minulost se nedá zamést pod koberec. Teď dostala zabrzděná spravedlnost podruhé šanci. Sociálním demokratům se to nelíbí. Proč se to nelíbí P. Františku Bublanovi, Bůh suď.

Mgr. Matyáš Zrno

Autor pracuje v Občanském institutu.

Havlíčobrodský případ a eutanázie

Zůstane tento případ ojedinělý?

Fakta o případu zdravotníka havlíčobrodské nemocnice, který usmrtil několik pacientů, se objevují v médiích s dalšími a dalšími upřesněními. Počet mrtvých zatím stoupl z 8 osob na 11, ke kauze se vyjadřují právníci i psychiatři. Obhájci eutanázie v této souvislosti už několikrát médiím sdělili, že tento případ se nemá s eutanázií spojovat. Argumentují tím, že pacienti nebyli usmrceni na vlastní žádost, a že jejich stav takovou žádost neodůvodňoval. Kromě toho by bylo rozhodnutí o eutanázii, pokud by byla legální, věcí lékaře, ne středního zdravotnického personálu, tvrdí medicínští odborníci.

Mám zde několik pochybností. Jednak, pokud vím, byli usmrceni starší a staří lidé, i když na oddělení ARO se ocitají i lidé mladší. Moment opovržení stářím a dlouhou nemocí je tedy, zdá se, přítomen. Především si ale nejsem jistá, jak vypadá formace mladých zdravotníků ve vztahu ke starým pacientům a k těm, jejichž stav nenaznačuje možnost uzdravení.

Před posledními volbami jsem absolvovala diskusi na jedné zdravotnické škole na střední Moravě právě na téma legalizace eutanázie. Uspořádala ji politická organizace, jež se — Bůh ví proč

— označuje jako konzervativní; cílem zjevně bylo získat mladé prvovoliče pro agendu jejich politické strany.

Mým úkolem bylo eutanázii zpochybnit, můj oponent (lékař — pediatr) ji měl naopak zdůvodnit. Vzala jsem s sebou materiály, které dokládají širší souvislosti eutanázie, především její vazbu na nacistické usmrcování nevyléčitelně nemocných. Předpokládala jsem, že samotné jádro diskuse — totiž, že není možné v našich nemocnicích usmrcovat staré a nevyléčitelně nemocné — je samozřejmost, o níž se diskutovat nebude. Mýlila jsem se.

Seděla jsem proti početné skupině asi 60 mladých lidí, studentů posledních ročníků, kteří mě přesvědčovali, že odborník — a do této skupiny počítali i sebe — může kvalifikovaně posoudit vyhlídky pacienta na uzdravení a také odhadnout, nakolik si pacient sám usmrcení přeje. Za takové přání považovali i povzdech staré pacientky: „Už aby si mě Pán Bůh vzal!“ Život člověka, který nemá vyhlídku se udravit a jehož život je zatížen nevyléčitelnou nemocí, nepovažovali za hodný udržování.

Nakonec je — paradoxně — i obhájce eutanázie musel přesvědčovat, že např. usmrcení člověka ochrnutého po nehodě

není vhodné, protože se zpravidla dokáže během jednoho — dvou let na svůj stav adaptovat a může vést plnohodnotný život.

V každém případě byli mladí zdravotníci připraveni situaci nevyléčitelně nemocných „operativně řešit“: když se na závěr debaty hlasovalo, kdo je „pro eutanázií“, zvedli nadšeně ruku téměř všichni: asi tři studenti se nesměle zdrželi hlasování, proti eutanázii nehlasoval nikdo.

Nemám důvod se domnívat, že tato škola představuje ve středním zdravotnickém školství výjimku. Naopak se domnívám, že sofistikované diskuse lékařských odborníků patrně nepostihují stav mínění mezi mladšími pracovníky nemocnic.

Myslím si, že místo zděšených reakcí a psychologických hodnocení stavu tohoto jediného zdravotníka havlíčobrodské nemocnice by bylo třeba zhodnotit stav etické formace zdravotnického personálu, který dnes vychází ze škol. Naši lékaři jsou v etice vzděláváni: ale snahy o eutanázii se netýkají jen lékařů.

V každém případě se obávám, že havlíčobrodský případ může být neblahým znamením do budoucna.

Mgr. Michaela Freiová

Autorka je publicistka.

DOTAZY ČTENÁŘŮ

Hmotné tělo a nehmotné nebe

Řada čtenářů vyjádřila přání seznámit se stanoviskem učitelského úřadu na různé aktuální otázky. Na zasláné dotazy týkající se víry a mravů odpovídají kněží Řádu bratří kazatelů (dominikánů) s úmyslem stanovisko Církve srozumitelně zprostředkovat. Dotazy lze zasílat na korespondenční adresu redakce uvedenou v tiráži.

Setkáváme se s dotazy lidí, kteří mají pochybnosti o zmrtvýchvstání Páně s tím, že vstal-li Kristus i s hmotným tělem, je otázka, kde se toto tělo nachází. Podobně je to samozřejmě i s nanebevzetím Panny Marie.

K této otázce je třeba přibrat jinou a to: Kde je vlastně nebe? Z toho bude zřejmé, kde je Kristovo tělo, tělo Panny Marie a jiných, kteří jsou s duší i tělem v nebi.

Kde je tedy nebe?

Nebe je tam, kde je Bůh. Naše lidská přirozenost, ve které popisujeme skutečnost podle toho, jak ji vnímáme smysly, se těžko vyjadřuje o něčem, s čím se smysly nesetkaly. Proto používáme některé výrazy analogicky. Tak se mluví, že Kristus vystoupil do nebe, přestože Bůh je duch a není na nějakém místě ve stejném smyslu, jako my jsme na nějakém místě. Podobně se o Kristu říká, že usedl po Boží pravici, ale víme, že Bůh je duch a nemá ruce — ani pravou ani levou.

Je třeba si uvědomit v jakém stavu jsou svatí v nebi — a tím spíš Kristus, hlava všech svatých. Buď jsou tam jen jejich duše, které čekají na vzkříšení těla, anebo — podle zvláštní Boží výsady — jsou v nebi už i s tělem, které ale nemá stejnou podobu, jako naše, ale je „oslavené“. Tzn. že je vybavené mimořádnými nadpřirozenými vlastnostmi, díky nimž se hmota dokonale podřizuje duchu, totiž jasností, jemností, pohyblivostí a neschopností trpět. Oslavené tělo není omezeno prostorem, proto může být v nebi, o kterém se nedá říct „tady je“ nebo „tam je“.

Idea umělce

Něco podobného, ale v opačném smyslu, známe. Umělec, když tvoří umělecké dílo, vtěluje nehmotnou myšlenku — „ducha“ — do hmotné skutečnosti, ať už je to hudba, obraz, socha, nebo cokoliv jiného. Je to velmi namáhavé a „duch“ — ona idea umělce —, je zde vtělen jen nedokonale. Vlastně jen umělec ví přesně, co chtěl říct, jakou ideu se mu více či méně podařilo zhmotnit. Když si před-

Foto: Koninklijke Bibliotheek

stavíme Boha jako umělce, který svou myšlenku vtisknul do hmotné skutečnosti, musíme mu přiznat, že umí tuto myšlenku opět z hmoty vyvést. Totiž vybavit tělo takovými vlastnostmi, aby

mu hmota nebyla přítěží a omezením — a tomu říkáme oslavení těla.

V nebi

Kristus je tedy celý — v celém svém

NA ZÁVĚR

Božství i v celém svém lidství u Otce v nebi (a na zemi v eucharistii). Podobně tak i Panna Maria je s duší i tělem, které je oslavené, u Boha v nebi. A jsou další, o kterých zbožně věříme, že byli vzati do nebe i s tělem. Tak svatý Bernardin Sienský i svatý František Saleský mluví o svatém Josefovi, že je i s tělem v nebi: „Je možné přijmout zbožnou myšlenku, že nejmilosrdnější Boží Syn, Ježíš, si uctil svého adoptivního otce toutéž výsadou, jako svou nejmilovanější Matku, a tak jako ji vzal s oslaveným tělem do nebe, stejně v den zmrtnýchvstání sjednotil se sebou i nejsvětějšího Josefa ve slávě zmrtnýchvstání...“ (Kázání o svatém Josefovi, 3). „Blahoslavený patriarcha svatý Josef má v nebi obrovský kredit vděčnosti u toho, který mu dal tu výsadu, že se dostal do nebe s duší i tě-

lem“ (Homilie o sv. Josefovi, 7). Ctihodná Marie od Ježíše zmiňuje i další z těch, kteří byli při Kristově zmrtnýchvstání vzkříšeni a ukázali se v Jeruzalémě (srv. Mt 27, 52n) a kteří pak za svou mimořádnou víru a naději ve vtělení a svou horlivou touhu po příchodu Vykupitele dostali odměnu oslaveného těla dříve než ostatní a jmenuje krom sv. Josefa i rodiče P. Marie, a další (Mystické Město Boží III, 757).

Duše a tělo

Naše duše má po smrti dojít do nebe a při vzkříšení těla pak dostaneme své tělo, ale oslavené. Nepřestaneme být proto v nebi u Boha, protože i naše tělo bude schopné — díky oslavení, díky oněm nadpřirozeným vlastnostem, mít podíl na věčné blaženosti. K tomu není

třeba prostor ani čas, protože oslavené tělo není ničím z toho spoutané a dokonale se podřídí duši a bude ji následovat, jak říká svatý Augustin: „Neboť poslušnost oslaveného těla vůči blažené duši bude taková, že kde bude duše chtít, tam ihned bude tělo, a duše nebude chtít nic, co by nemohlo zároveň sloušet jak duchu, tak tělu“ (O městě Božím XXII). Svatý Tomáš Akvinský to vysvětluje tak, že místo musí být úměrné umístěnému. Kristus však započal zmrtnýchvstáním život nesmrtelný a neporušený. Místo však, na kterém my přebýváme, jest místo rození a porušení; kdežto místo nebeské jest místo neporušenosti... proto se sluší, aby oslavené a nesmrtelné tělo bylo na nebeském místě (STH III. Q. 57).

P. Cyprián Suchánek OP

Liturgická čtení

8. 4. Neděle	Sk 10,34a.37–43, Žl 118, Kol 3,1–4, Jan 20,1–9 <i>Slavnost Zmrtnýchvstání Páně</i>		
9. 4. Pondělí	Sk 2,14.22b–33, Žl 16, Mt 28,8–15 <i>Pondělí velikonočního oktávu</i>	12. 4. Čtvrtek	Sk 3,11–26, Žl 8, Lk 24,35–48 <i>Čtvrtek velikonočního oktávu</i>
10. 4. Úterý	Sk 2,36–41, Žl 33, Jan 20,11–18 <i>Úterý velikonočního oktávu</i>	13. 4. Pátek	Sk 4,1–12, Žl 118, Jan 21,1–14 <i>Pátek velikonočního oktávu</i>
11. 4. Středa	Sk 3,1–10, Žl 105, Lk 24,13–35 <i>Středa velikonočního oktávu</i>	14. 4. Sobota	Sk 4,13–21, Žl 118, Mk 16,9–15 <i>Sobota velikonočního oktávu</i>

15. 4. Neděle	Sk 5,12–16, Žl 118, Zj 1,9–11a.12–13.17–19, Jan 20,19–31 <i>2.neděle velikonoční</i>		
16. 4. Pondělí	Sk 4,23–31, Žl 2, Jan 3,1–8 <i>sv. Bernadeta Soubirous</i>	19. 4. Čtvrtek	Sk 5,27–33, Žl 34, Jan 3,31–36 <i>sv. Mapalík a další</i>
17. 4. Úterý	Sk 4,32–37, Žl 93, Jan 3,7b–15 <i>sv. Robert</i>	20. 4. Pátek	Sk 5,34–42, Žl 27, Jan 6,1–15 <i>sv. Marcelín</i>
18. 4. Středa	Sk 5,17–26, Žl 34, Jan 3,16–21 <i>sv. Atanasia</i>	21. 4. Sobota	Sk 6,1–7, Žl 33, Jan 6,16–21 <i>sv. Anselm</i>

RC MONITOR — zpravodajský čtrnáctideník vydávaný o. s. Res Claritatis pod záštitou České dominikánské provincie. Noviny jsou zaměřeny na osvětu široké veřejnosti v oblasti života a postojů římskokatolické Církve jako prevence náboženské nesnášenlivosti a xenofobie. Publikované zprávy jsou zveřejňovány na zpravodajském serveru <http://res.claritatis.cz>. ISSN: 1214-8458. MK ČR E 15474.

Korespondenční adresa redakce: Res Claritatis, Husova 8, 110 00 Praha 1, e-mail: redakce@claritatis.cz, číslo účtu: 1683820001/2400.

Redakční rada: Vít Cigánek, RNDr. Václav Frei, Mgr. Michaela Freiová, JUDr. Ing. Jiří Karas, P. Mgr. Pavel Mayer OP, Zdeňka Rybová, Mgr. Radim Ucháč, Kateřina Ucháčová, Ondřej Vaněček. **Teologický poradce:** P. Mgr. Pavel Mayer OP.

Objednávky: Noviny jsou distribuovány zdarma a lze je v požadovaném počtu kusů objednat na korespondenční adrese redakce. Jejich vydávání je možné jedině díky zasláním darům, které pokrývají náklady na tisk a distribuci. Náklady na jedno číslo činí přibližně 10 Kč, což ročně znamená 240 Kč. Všem dárčům Pán Bůh zaplať. Dary lze podle § 15 odst. 1 zákona č. 586/1992 Sb. uplatnit pro snížení základu daně.